Ազգ
Azg
30 ՅՈՒԼԻՍ 1997, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ #141 (1396)

Չեչնիան խզեց բոլոր կապերն ու շփումները Մոսկվայի հետ

29 ՀՈՒԼԻՍ. BBC: Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովը խզեց բոլոր կապերը Մոսկվայի հետ այնքան ժամանակով, մինչեւ որ Մոսկվան հավանության չարժանացնի քաղաքացիական պատերազմի ընթացքում ավերված տնտեսության վերականգնման ծրագիրը: Մասխադովը չեղյալ հայտարարեց Մոսկվայի իշխանությունների հետ բոլոր շփումները, մինչեւ որ Չեչնիայի տնտեսության վերականգնման մասին համաձայնագիրը չստորագրվի: Չեչնիայի նախագահն իր մոտ հրավիրեց Ռուսաստանի նախագահի ներկայացուցչին եւ իր խորը դժգոհությունը հայտնեց այն կապակցությամբ, որ Մոսկվան չի կատարում Չեչնիայի հետ ստորագրած համաձայնագրերը: Մինչ այդ Մասխադովը նույն զգացմունքներն արտահայտեց ԵԱՀԿ-ի ներկայացուցիչների հետ իր ունեցած հանդիպման ժամանակ եւ կոչ արեց ավելացնել Չեչնիային տրամադրվող մարդասիրական օգնությունը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ղարաբաղի հարցը՝ բանակցությունների առանցք

Ալիեւը կարմիր գորգի չարժանացավ

29 ՀՈՒԼԻՍ. «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւն այսօր հանդիպեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի հետ եւ քննարկեց Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման ուղիները: Հեյդար Ալիեւը հույս հայտնեց, թե Մինսկի խմբի 3 համանախագահներն ամեն ինչ կանեն այս հիմնահարցը հնարավորին չափ արագ լուծելու համար: Լեռնային Ղարաբաղի հարցը կքննարկվի նաեւ ԱՄՆ-ի նախագահ Քլինթոնի հետ՝ Վաշինգտոնում: Այսօր պարզ դարձավ, որ հակառակ երկուշաբթի օրը մեր ռադիոկայանի հաղորդածի, Սպիտակ տանը ուրբաթ օրը նախագահ Քլինթոնի հետ կայանալիք ճաշկերույթից եւ բանակցություններից առաջ Հեյդար Ալիեւի առջեւ կարմիր գորգ չի փռվելու եւ հրացանային համազարկ չի տրվելու. իսկ այսօր, երբ նա ժամանի Վաշինգտոնի Էնդրյուս ռազմաօդային ուժերի օդանավակայան, նրան դիմավորելու է ոչ թե

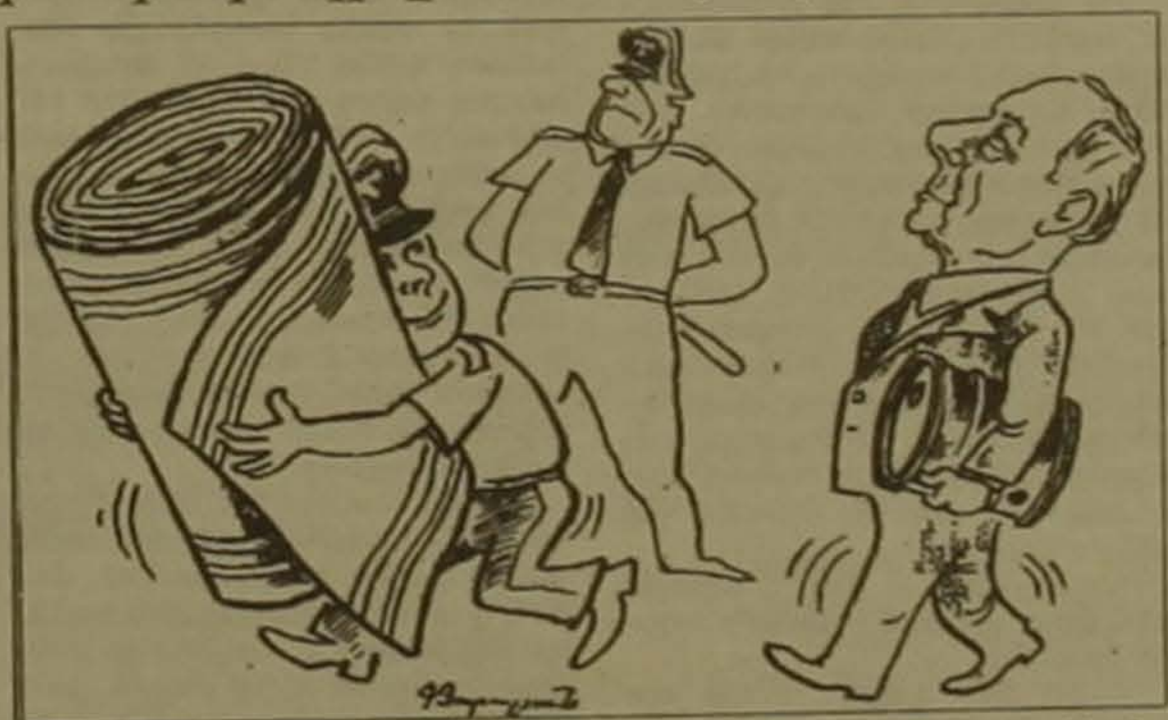

Մադլեն Օլբրայթը, այլ նորանկախ երկրների օժանդակության հարցերով կոորդինատոր Ջեյմս Քոլինզը, որն, ի դեպ, այս տարվա վերջին կստանձնի Ռուսաստանում ԱՄՆ-ի դեսպանի պաշտոնը: Երեքշաբթի Ալիեւի այցելության առաջին օրը ադրբեջանական դեսպանատունը հատուկ ընդունելություն է կազմակերպել իր երկրի նախագահի ժամանման առթիվ: Չորեքշաբթի օրը Հեյդար Ալիեւը հրապարակային ելույթ կունենա Վաշինգտոնում հավանաբար ազգային մամլո ակումբում կամ մի այլ էլիտար քաղաքական սրահում: Նույն օրը նա կհանդիպի ԱՄՆ-ի կոնգրեսական ղեկավարների հետ:

Տես ♦ էջ 8

ԲԱՔՎԻ ՄԱՄՈՒԼ

Հեյդար Ալիեւը Ղարաբաղում իրականացրել է հայերի ցեղասպանության քաղաքականություն

Այդ են վկայում Ղարաբաղից հեռացած ադրբեջանցիները

Հունիսի 16-ին Ադրբեջանի նախագահ Հ. Ալիեւը իր պալատում ընդունեց Լեռնային Ղարաբաղի տարբեր շրջաններից հեռացած ադրբեջանցիներին եւ հերթական անգամ խոստացավ՝ ամեն ինչ անել լուծելու «իր բարձրագույն խնդիրը, բարձրագույն նպատակը»՝ Ղարաբաղը Ադրբեջանի կազմ վերադարձնելու հարցը: Փախստականներն, իրենց հերթին, բոլոր հնարավոր ածականներով փառաբանեցին «ադրբեջանական ժողովրդի ազգային հպարտությանը», նրան համեմատեցին Քեմալ Աթաթուրքի հետ: Եվ գովեստների այդ հեղեղի մեջ, ադրբեջանական ժողովրդին Հեյդար Ալիեւի մատուցած ծառայությունները թվարկելու ընթացքում, նրանք այդ «հանճարեղ» քաղաքական գործչի ներկայությամբ հանդիպմանը մասնակցող հեռուստադիտողներին պատմեցին այն ժողովրդագրական քաղաքականության մանրամասների մասին, որը Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզում իրականացնում էր Ալիեւը Ադրբեջանի կոմկուսի առաջին քարտուղար եղած տարիներին՝ 1970-80-ական թվականներին:

Դրա հետեւանքով, ինչպես վկայում են Ղարաբաղից հեռացած ադրբեջանցիները, Ղարաբաղի հայերի շրջանում կրճատվում էր ծնելիությունը, հայերը զրկվում էին աշխատատեղերից, տեղի էր ունենում հայ բնակչության արտահոսք եւ ադրբեջանական բնակչության բնական ու մեխանիկական աճ:

Այս բոլոր հանցավոր գործողությունները, որոնց մասին Ալիեւի ներկայությամբ հիացմունքով պատմում էին Ղարաբաղից հեռացած ադրբեջանցիները (Հ. Ալիեւի կողմից կատարվող հաստատումների եւ լիակատար հավանության պայմաններում), բովանդակում են ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի 1948 թ. դեկտեմբերի 9-ի «Ցեղասպանության կանխարգելման եւ նրա համար պատժի մասին» կոնվենցիայի երկրորդ հոդվածի C կետով նախատեսված հանցակազմը: Այնտեղ նշվում է, որ գենոցիդ գործողության տակ հասկացվում է նաեւ «որոշակի խմբի համար կանխամտածված ձեւով կյանքի այնպիսի պայմանների ստեղծումը, որոնք ուղղված են վերջինիս լիակատար կամ մասնակի ֆիզիկական ոչնչացմանը»:

Տես ♦ էջ 2

Իսլամականների ցույցեր ողջ Թուրքիայով մեկ

29 ՀՈՒԼԻՍ. BBC. «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ողջ Թուրքիայով մեկ ցույցերի ալիք անցավ ընդդեմ կառավարության այն որոշման, ըստ որի կրճատվում են մահմեդական դպրոցում ուսման տարիները: Թուրքիայի տարբեր վայրերից Անկարա էր ժամանել 15 հազար ցուցարար, եւ ոստիկանությունը ստիպված եղավ զրահամեքենաներով շրջափակել խորհրդարանի շենքն ու ցուցարարների դեմ ուժ կիրառել: Ցուցարարների դեմ դուրս բերվեցին ջրցան մեքենաներ, շներ, գործադրվեցին ռետինե մահակներ, ինչի հետեւանքով 2 հոգի գլխից վնասվածք ստացավ: Ըստ «Անատոլու» գործակալության, ձերբակալվեց 55 մարդ: Սակայն ըստ այլ աղբյուրների, ձերբակալվածների թիվը հասնում է հարյուրի:

Ռուսաստանյան խաղաղապահները օգոստոսին կլքե՞ն Աբխազիան

29 ՀՈՒԼԻՍ «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ», BBC: Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն այսօր հայտարարեց, թե ռուսաստանյան խաղաղապահ ուժերը դուրս կբերվեն Աբխազիայից, եթե հակամարտ կողմերը՝ վրացիներն ու աբխազները մինչեւ հինգշաբթի օրը համաձայնություն չկայացնեն այդ զորքերի մանդատը երկարաձգելու մասին: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն երեկ ասաց, թե իր երկիրը չի երկարաձգի մանդատի ժամկետը, սակայն չի պնդի նաեւ, որ այդ զորքերն անհապաղ դուրս բերվեն, ինչը, Շեւարդնաձեի խոսքերով, կարող է էլ ավելի սրել իրադրությունը տարածաշրջանում: Էդուարդ Շեւարդնաձեն կարծում է, որ խաղաղապահների մանդատի մասին որոշումը կայացվել է սեպտեմբերյան հանդիպման ընթացքում: Վրաստանի խորհրդարանն ավելի վաղ պահանջել էր, որ ռուսաստանյան խաղաղապահները դուրս բերվեն օգոստոսի 1-ից, եթե մինչ այդ առաջընթաց չարձանագրվի վրաց-աբխազական հակամարտության կարգավորման հարցում: Որոշ մեկնաբաններ զգուշացնում են, որ եթե խաղաղապահները հեռանան վրաց-աբխազական սահմանից, պատերազմն անմիջապես կարող է վերսկսվել, քանի որ վրացի փախստականներից կազմված անկառավարելի ջոկատները խոստացել են զինված գործողություններ սկսել Աբխազիայի դեմ:

Հունաստանի խորհրդարանը նոր հակաթուրքական օրինագիծ ընդունեց

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 29 ՅՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Յունաստանի խորհրդարանը վավերացրել է երեք պատգամավորների կողմից պատրաստված մի օրինագիծ, ըստ որի սեպտեմբերի 14-ը համարվում է թուրքերի կողմից Փոքր Ասիայում Անատոլիայի հույների դեմ կատարված ցեղասպանության օր: Այժմ Յունաստանի որոշ նախարարություններ, այդ թվում մշակույթի եւ ՆԳ-ի, Գաղթականների միությունների դաշնությունը առաջարկներ պետք է ներկայացնեն սեպտեմբերի 14-ի ոգեկոչման հանդիսությունների բովանդակության ու ձեւի մասին: Հիշեցվում է, որ Յունաստանի խորհրդարանը մինչ այդ, հակառակ Թուրքիայի բոլոր ջանքերի, ապրիլի 24-ը ճանաչել էր որպես Հայոց ցեղասպանության հիշատակի օր, իսկ մայիսի 19-ը՝ որպես պոնտոսցիների դեմ գործադրված ցեղասպանության օր:

Թանսու Չիլլերի դեմ ամբաստանությունը կասեցված է

Անկարայի պետական անվտանգության դատարանը հուլիսի 25-ին որոշում է ընդունել չհետապնդել նախկին վարչապետ Թանսու Չիլլերի դեմ արված այն ամբաստանությունները, ըստ որոնց վերջինս, վտանգելով ազգային շահերը, տեղեկություններ է փոխանցել ԱՄՆ-ի եւ այլ օտարերկրյա հետախուզական գործակալություններին: Ինչպես հայտնի է, դատարանը պարտադրվել է այս հարցը վերանայել բանակի հրամանատարության նախաձեռնությամբ: Թ. Չիլլերի դեմ ամբաստանությունը կատարել էր ծայրահեղ ձախակողմյան ղեկավար Դողու Բերինչեկը, սակայն ամբաստանյալը միշտ հերքել է մեղադրանքները:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԲՈՒՀԵՐ

Զանգվածային բացակայություններ եւ հիվանդություններ ընդունելության քննություններում

Հանրապետական ընդունող հանձնաժողովն ամփոփում է առաջին տասնօրյակը

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ընդունելության քննությունների 10-րդ օրը նշանավորվեց հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի առաջին ամփոփիչ նիստով, որի ընթացքում, բացի մի շարք «տեղային բնույթի» հարցերից, բարձրացվեցին ընդհանուր նշանակության խնդիրներ: Մասնավորապես նշվեց «մասսայական հիվանդությունների համաճարակը» քննությունների ընթացքում: Բժշկական տեղեկանքների «ճնշման տակ» հետաձգված քննությունները համակարգչի միջոցով տեղափոխվում են քննությանը հաջորդող 5 օրում, եւ տկարության բարձր ռեկորդներ սահմանած դիմորդները հաճախ ստիպված են 5 օրվա ընթացքում միանգամից 3 քննություն հանձնել: Քննությունների հաշվիչ կենտրոնի նախագահ պրն Բարոյանը, «ամեն ինչ հօգուտ դիմորդի» կարգախոսին գերհավատարիմ, առաջարկեց երկարաձգել հնգօրյա ժամկետն այն հաշվարկով, որ քննությունների արանքում գոնե եռօրյա պատուհան մնա: Սակայն այս խնդրում պրն Բարոյանի «շահագրգռությունը», ամրապնդված ռեկտորներին ուղղված այն զորավոր փաստարկով, թե ցածր գնահատականների պատճառով առաջացած մեծ թվով թափուր տեղերը վճարովի հատվածում հարվածի տակ կդնեն բուհերի ֆինանսական հնարավորությունները, վճռականորեն մերժվեց հանձնաժողովի նախագահ Հրաչյա Ասատրյանի կողմից՝ «կանոնակարգը փոխելու իրավունք չունենք» ոչ պակաս զորավոր փաստարկով: Մանավանդ, հիվանդությունների արհեստածին լինելու «ներքին համոզմունքի» առկայությամբ (պրն Բարոյանի կարծիքով, սակայն, ներքին համոզմունքը դիմորդին վնասելու հիմք չի տալիս):

Տես ♦ էջ 3

Արցախ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Լուրեր Արցախից

⟡ ⟡ ⟡

Ստեփանակերտի ջրամատակարարման օղակաձեւ համակարգի կառուցման ուղղությամբ 1997 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ տեղադրվել է 7 հազար 563 մետր ջրախողովակ, ծախսվել է 26 մլն 761 հազար դրամ: Ընդհանուր առմամբ պետք է տեղադրվի 10 կմ ջրատար խողովակ: Շինարարական աշխատանքներն իրականացվում են «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի միջոցներով:

Օրական շուրջ 19 հազար 500 խմ ջուր է մղվում մայրաքաղաք, որից 15 հազար խմ-ն՝ ինքնահոս: Ներքին ջրանցքների վթարային վիճակի, տեխնիկական շենքերի սանհանգույցների անսարքության հետեւանքով կորչում է խմելու ջրի մոտ 50 տոկոսը: Արդյունաբերական ձեռնարկությունները օրական օգտագործում են 4200 խմ ջուր:

⟡ ⟡ ⟡

Բարեգործական կազմակերպությունները շարունակում են մարդասիրական օգնություն ցուցաբերել Լեռնային Ղարաբաղին: Այս տարվա մայիսին Գերմանիայի «Միջազգային քրիստոնեական համակամություն» կազմակերպությունը ԼՂՀ պաշտպանության, սոցապահովության, առողջապահության, կրթության եւ գիտության նախարարություններին է տրամադրել ավելի քան 100 մլն դրամի օգնություն՝ հաշմանդամների սայլակներ եւ ամրակապեր, պրոթեզի արտադրման համար տարատեսակ ապրանքներ, դեղամիջոցներ:

⟡ ⟡ ⟡

Ստեփանակերտի քաղաքային վարչակազմի ամուսնությունների պալատից տեղեկացնում են, որ այս տարվա հունվար–հունիս ամիսների արդյունքներով ԼՂՀ մայրաքաղաքում գրանցվել են 350 ծնունդ, 145 ամուսնություն, 43 ամուսնալուծություն եւ 207 մահվան դեպքեր: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատությամբ 11-ով աճել է ամուսնությունների թիվը: 13-ով ավելացել են նաեւ ամուսնալուծությունները:

⟡ ⟡ ⟡

Այս տարվա հուլիսի 1-ից Լեռնային Ղարաբաղում մտցվել են կապի ծառայությունից օգտվելու նոր սակագներ: Բնակչության համար միջքաղաքային հեռախոսազրույցները ԼՂՀ եւ ՀՀ տարածքների սահմաններում, յուրաքանչյուր լրիվ կամ ոչ լրիվ րոպեի դիմաց կկազմի 20 դրամ նախկինում 12-ի փոխարեն:

Բարձրացել են նաեւ հեռախոսի բաժանորդագրային վարձը: Ամսական կգանձվի 360 դրամ նախկինում 120 դրամի դիմաց: 1 հեռախոսի տեղադրման համար բնակչությունը 12 հազար դրամի փոխարեն հուլիսի 1-ից կվճարի 18 հազար դրամ:

⟡ ⟡ ⟡

ԼՂՀ կապիտալ շինարարության վարչությունից ստացված տեղեկությունների համաձայն, 1997 թ. առաջին կիսամյակի ընթացքում վարչության գծով Լեռնային Ղարաբաղում իրականացվել են 138 միլիոն 906 հազար դրամի վերականգնողական աշխատանք: 1996 թ. համապատասխան ժամանակաշրջանի համեմատությամբ ցուցանիշը նվազել է ավելի քան 145 մլն դրամով:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Սկիզբը էջ 1

Այսպիսով, 1997 թ. հունիսի 16-ին Հեյդար Ալիեւի նախագահական պալատում, վերջինիս ներկայությամբ ու հավանությամբ, Ղարաբաղից տեղափոխված ադրբեջանցիները վկայություններ են տվել այն մասին, որ իրենց պետության ներկայիս ղեկավարը դեռեւս 1970-ական թվականներին կատարել է հանցագործություններ, որոնք միջազգային իրավունքի նորմերով հանդիսանում են մարդկության մասին մեր ձեռքի տակ եղած ամբողջական հաշվետվությունը, որը հունիսի 24-ին եւ 25-ին տպագրվել է Ադրբեջանի ռուսալեզու «Բակինսկի ռաբոչի» թերթում, ներառում է թե՛ Հ. Ալիեւի եւ թե Ղարաբաղից հեռացված ադրբեջանցիների ելույթները: Ներկայացնենք հատվածներ Մարտակերտի շրջանից երկու փախստականների՝ Վագիֆ Սարիֆիչեւի եւ Ղազանֆար Ռուստամովի ելույթներից:

...զանից բացի, գործի այդ կողմով ոչ մի ղեկավար չի հետաքրքրվել: Միայն Ձեր ժամանակ, պատմականորեն կարճ ժամանակահատվածում ձեռք բերվեցին այդպիսի արդյունքներ: Բերեմ փաստեր.

1977–78 տարվա ընթացքում Ղազանչի գյուղի 110 տներից 8-ամյա դպրոցի առաջին դասարան եկավ միայն մի երեխա (խոսքը ադրբեջանական գյուղերի մասին է – Գ.Խ.):

Հեյդար Ալիեւ. – Հայկակա՞ն գյու-

...խթանել այն: Այդ պատճառով, միանալով մարդկանց խնդրանքին, խնդրում եմ Ձեր իմաստուն խորհուրդը – կարելի՞ է վերականգնել այդ կառույցը, թե՞ ոչ:

– Հեյդար Ալիեւ. - Շնորհակալություն: Այդ խնդրանքի մասին ես առաջին անգամ եմ լսում, մինչեւ այժմ ոչ ոք այդ հարցը չի դրել իմ առաջ: Չեմ կարող ճշգրիտ պատասխան տալ, բայց անպայման կուսումնասիրեմ այդ հարցը եւ ցուցմունք կտամ՝ ինձ

ԲԱՔՎԻ ՄԱՄՈՒԼ

Հեյդար Ալիեւը Ղարաբաղում իրականացրել է հայերի ցեղասպանության քաղաքականություն

Այդ են վկայում Ղարաբաղից հեռացված ադրբեջանցիները

դեմ ուղղված հանցագործություններ, այդ թվում նաեւ ցեղասպանություն:

Եվ այսօր այդ ցեղասպանության քաղաքականության հեղինակը՝ Հեյդար Ալիեւը, հավաստիացնում է ամենքին, թե իբր Ղարաբաղին տրամադրելով լայն ինքնավարություն՝ կարող է երաշխավորել հայ բնակչության անվտանգությունը: Քանի որ Հ. Ալիեւը հունիսի 16-ի հանդիպման ընթացքում ոչ միայն չի ժխտել հայերի նկատմամբ ապարտեիդի քաղաքականություն վարելու մասին ներկայացված փաստերը, որոնց հեղինակներն իրենք ադրբեջանցիներն են, այլ ընդհակառակը՝ հայտարարել է, որ ամեն ինչ անելու է Ղարաբաղն Ադրբեջանի կազմ վերադարձնելու համար, ապա բնական է, որ անվտանգության մասին Ղարաբաղի հայերին տրվող երաշխիքները իրականում նրանց նոր ցեղասպանության ենթարկելու խոստումներ են:

Ի պատասխան հանդիպման մասնակիցներից մեկի՝ Աղդերեից (Մարտակերտի ադրբեջանական անվանումը) փախստական Վագիֆ Սարիֆիչեւի ներկայացրած առաջարկի, Հեյդար Ալիեւը խոստացել է անպայման ուսումնասիրել հարցը եւ նպատակահարմարության դեպքում իրականացնել: Խոսքը վերաբերում է Մարտակերտի շրջանի այն հատվածին, որը շարունակում է մնալ ադրբեջանական զորքերի վերահսկողության տակ եւ ներկայումս ժամանակավորապես միացվել է հարեւան Թարթառի շրջանին: Մեխանիկորեն բազմացնելով այստեղի ադրբեջանական բնակչությունը՝ փորձ է արվում հետագայում այդ գյուղերը Մարտակերտի շրջանի կազմ վերադարձնելով՝ փոխել ժողովրդագրական իրավիճակը ողջ շրջանում:

Ղարաբաղից հեռացված ադրբեջանցիների հետ Հ. Ալիեւի հանդիպման

Վագիֆ Սարիֆիչեւի ելույթից.

Մեր ժողովուրդը Ձեզ ուղարկում է իր ողջույնը: Ամենից ավելի նա Ձեզ ցանկանում է առողջություն, ինչպես նաեւ մեր հողերի վերադարձը: Մենք չենք խոսում ողջ շրջանի մասին, բայց թերեւս հնարավոր է վերականգնել կառույցը: Ես գտնում եմ, որ այդ կառույցի վերականգնումը մեզ շատ բան կարող է տալ: Օրինակ, մենք կարող ենք պաշտպանել եւ պահպանել Աղդերեի բնակիչների համախմբվածությունը: Դուք շատ լավ գիտեք Աղդերեի պոտենցիալ հնարավորությունները, բազմիցս եղել եք այնտեղ: Ներկայումս այդ տարածքը մտնում է Տերտերի շրջանի մեջ:

Հեյդար Ալիեւ. - Ի՞նչ է, Աղդերեի այդ մասը գտնվում է Տերտերի շրջանի կազմո՞ւմ:

– Այո: Մենք գիտենք, որ երբ ստորագրվելու է խաղաղության համաձայնագիրը, այդ տարածքը չի մնալու Տերտերի մեջ, այլ վերադարձվելու է Աղդերեին: Մենք, թեեւ ժամանակավորապես, սակայն կարող ենք օգտագործել այդ հողերը, լուծել մարդկանց սոցիալական պրոբլեմները: Մինչ այդ ես ասացի, որ ինձ՝ որպես մտավորականի եւ քաղաքացու հետաքրքրում է աղդերեցիներին ձուլումից փրկելու հարցը: Խորհրդային Միության ժամանակ ես մասնակցել եմ Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչների ցուցակը կազմելուն:

Հեյդար Ալիեւ. - 1979 թվականին:

– Այո: Եթե համեմատենք այն ժամանակվա բնակչության աճի թվերը, ապա պարզ է դառնում, որ այդ տարածաշրջանում ադրբեջանցիների բնական աճը գերազանցում էր հայերի բնական աճին, իսկ մեխանիկական աճը 4,4 անգամ ավելի էր: Ձեղից:

– Այո: Ամբողջ դպրոցում սովորում էին միայն 31 աշակերտներ: Բայց Խաթինբեյլի եւ Օրթա Գյունեյփայա գյուղերի 62 տներից Խաթինբեյլիի միջնակարգ դպրոց եկավ 26 աշակերտ, իսկ ողջ դպրոցում սովորում էին 147 երեխաներ: 1980-83 թվականներին ես աշխատում էի որպես ինստրուկտոր Ղազանչի սովխոզի կուսակցական կոմիտե քարտուղար: Երկու հայկական գյուղերը, որոնք մտնում էին այդ սովխոզի մեջ, 4 անգամ ավելի մեծ էին երկու ադրբեջանական գյուղերից:

Հեյդար Ալիեւ. – Երկու հայկական գյուղերը մե՞ծ էին երկու ադրբեջանական գյուղերից:

– Նրանք շատ մեծ էին, սակայն այդ սովխոզի ինժեներատեխնիկական աշխատողների եւ բանվորների մոտ 80%-ը կազմում էին ադրբեջանցիները: Նշանակում է՝ այդ հարցը լուծվում էր: Այստեղ ոչ մի ճնշում չկար, ուղղակի վերահսկողության տակ էր ժողովրդագրության դինամիկան: Հայերը չէին կարող Լեռնային Ղարաբաղի սահմաններից մեզ դուրս մղել: Այդ պատճառով բնական աճը կարճ ժամանակում իրեն զգացնել էր տալիս: Այդ պատճառով է, որ նշված կառույցի վերականգնումը ես կապում եմ այն հանգամանքի հետ, որ այն հետագայում մեզ շատ անհրաժեշտ է լինելու:

Դարերի ընթացքում հայերը հավակնել են մեր հողերին: Մենք վստահ ենք, որ Ձեր հանճարեղ քաղաքականությունը հայերին կդնի անելանելի վիճակում: Ինչպես եւ խոշոր երկրներին՝ Ռուսաստանին: Բայց հայերի հավակնությունները մեր հողերի նկատմամբ չեն դադարի: Այդ պատճառով, որպես մտավորական, համոզված եմ, որ հետագայում մեզ անհրաժեշտ է լինելու վերահսկողության տակ պահել ժողովրդագրության դինամիկան եւ ներկայացնելու հաշվետվություն: Եթե Ձեր խնդրանքը նպատակահարմար կլինի, ես այն կիրականացնեմ:

Ղազանֆար Ռուստամովի ելույթից.

– Տեսել եմ, թե ինչպես են ապրել ադրբեջանցիները Ստեփանակերտում՝ Ձեր իշխանության գալուց հետո: Տեսել եմ, թե ինչպես էին նրանք այնտեղ ապրում Ձեզանից առաջ. նրանց հետապնդում էին, ստորացնում, հաճախ տեղի էին ունենում միջադեպեր: Բայց Ձեր իշխանության գալուց հետո բոլոր հարցերն իրենց լուծումն ստացան: Խռովություն սերմանող հայերը հեռանում էին Լեռնային Ղարաբաղից:

Ձեր ղեկավարության առաջին տարում հայկական գյուղերի մեծ մասը, բառիս բուն իմաստով՝ քայքայված վիճակում էր, մեզ մոտ փաստեր կան, որոնք մենք պահպանում ենք: 150–170 տներից կազմված գյուղում բնակվում էր 40–50 մարդ, եւ բոլորը՝ ծերունիներ: Բոլորը հեռանում էին: Լեռնային Ղարաբաղը մնում էր առանց հայերի: Ձեր ղեկավարման տարիներին ադրբեջանցիների թիվն սկսեց աճել՝ նրանք ապահովվում էին աշխատանքով: Մինչեւ Ձեր ղեկավար դառնալը, մեր կադրերին աշխատանք չէր տրվում, լավ կադրերը նեղվում էին, հետապնդվում, մարդիկ ցիրուցան էին լինում տարբեր շրջաններ: Այդ բոլորը հաղթահարվեց Ձեր ղեկավարման շրջանում: Մենք Ձեզ երախտապարտ ենք, շնչում ենք Ձեզանով: Մենք Ձեր ֆանատիկոսներն ենք:

Նյութը պատրաստեց
ԳԵՎՈՐԳ ԽՈՒՐԴԻՆՅԱՆԸ
«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոն

Մի խումբ Արցախցի երեխաներ հանգստացան Հունաստանում

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՀՈՒԼԻՍ. ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երկրորդ տարին է Հունաստանի հայկական ազգային կոմիտեի հրավերով Արցախից բազմազավակ ընտանիքների եւ որբ երեխաները հանգստանում են Հունաստանում: Վերջերս իրենց ամառային հանգիստն այս երկրում անցկացրին ստեփանակերտցի 7 երեխաներ եւ 15 դեռահասներ Ղարաբաղի տարբեր շրջաններից: Ինչպես նշեց ԼՂՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատակից Սվետլանա Զանգիրյանը, հավանաբար Աթենքում եւ Սիրոսի կղզում անցկացրած 20 օրերը նրանց համար կդառնան պատերազմից խանձված մանկության լավագույն հիշողությունները:

Արցախցի դեռահասները հնարավորություն են ունեցել ծանոթանալու Հունաստանի պատմությանն ու մշակույթին. էքսկուրսիա են մեկնել Աթենք, այցելել են Սիրոս կղզու մեկ տասնյակից ավելի քաղաքներ, ծանոթացել օլիմպիական խաղերի պատմությանը, հանդիպել սփյուռքահայ իրենց հասակակիցներին, հույն դպրոցականների հետ մասնակցել մանկական նկարչության ցուցահանդեսին: «Մեր երեխաների նկարներում տանկերն ու գնդացիրները իրենց տեղը զիջեցին արեւին ու ծովին: Նրանք երջանիկ էին, ժամանակավորապես մոռանալով իրենց խնդիրները», նշեց Ս. Զանգիրյանը:

Ուժեղ տպավորություն գործեց Աթենքի եւ Սիրոսի բնակիչների հետ շփումը: Ս. Զանգիրյանի խոսքերով, ջերմ ընդունելությունը, որ ցուցաբերեցին իրենց հայրենակիցները, նրանց համար անսպասելի չէր. նրանք ամեն հնարավոր բան արեցին, որպեսզի արցախցի երեխաները հոյակապ հանգստանան: Սակայն այն ընդունելությունը, որ ցույց տվեցին հույները, գերազանցեց բոլոր ակնկալիքները: Սվետլանան պատմեց, որ ոչ միայն հայկական, այլ նաեւ հունական պաշտոնական մամուլը մեծ ուշադրություն է հատկացրել նրանց այցելությանը Հունաստան, ղարաբաղցի երեխաների ժամանման մասին տեղյակ բնակիչները գալիս էին, օգնություն առաջարկում, ջանալով հյուրասիրել երեխաներին, զվարճացնել նրանց, հսկայական հետաքրքրություն էին արտահայտում Արցախի, նրա խնդիրների նկատմամբ:

«Մեր նկատմամբ բնակիչների, Սիրոսի քաղաքապետարանի եւ անձամբ քաղաքագլուխ Երգոս Պատիցիսի վերաբերմունքը դժվար է պարզապես հյուրընկալություն անվանել: Նրանց հաջողվեց այնպես անել, որ մենք մեզ զգայինք ուշադրության կենտրոնում, իսկ օտար աշխարհը դառնա մեզ համար հայրենի տուն: Մենք անչափ շնորհակալ ենք բոլոր այն մարդկանց, որոնք մեր նկատմամբ հոգատարություն դրսեւորեցին: Մենք երբեք չենք մոռանա մեր հայրենակիցներին Հունաստանի հայկական ազգային կոմիտեից, եւ առաջին հերթին Խաչիկ Խաչատրյանին, որ ջանում է արցախցի երեխաների կյանքն ավելի ուրախ դարձնել», ընդգծեց Ս. Զանգիրյանը:

Ղարաբաղցի երեխաներին արտակարգ ընդունելություն ցույց տված հինավուրց երկրի նկատմամբ երախտագիտության զգացումը արտահայտվեց այն համերգում, որ տվեցին արցախցիները իրենց նոր բարեկամների համար հրաժեշտի հանդիսավոր արարողության ժամանակ, որի ավարտին նրանց կատարմամբ հնչեց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրհներգը:

■ *Գորիսի «Զանգեզուրտրանսշին» փակ բաժնետիրական ընկերությունը ավարտեց Գորիս-Ստեփանակերտ ավտոմայրուղու երկրորդ հատվածի հողային աշխատանքները եւ սկսեց ասֆալտապատումը: Նույն մայրուղու երրորդ հատվածում հողային աշխատանքները շարունակվում են: «Զանգեզուրտրանսշին»-ի կոլեկտիվը յուրաքանչյուր ամիս 50 հազար դրամ է փոխանցում «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամին որպես ազգային տուրք:*

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Ցրումը «Ազգին» պատկանում է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

ԲՈՒՀԵՐ

Զանգվածային բացակայություններ եւ հիվանդություններ ընդունելության քննություններում

Սկիզբը էջ 1

Բրյուսով ինստիտուտի ռեկտոր Սուրեն Զոլյանն առաջարկեց նորույթ՝ ժամկետ սահմանել բողոքարկման հանձնաժողովի պատասխանի համար՝ բողոքարկման պահից սկսած: Առարկություններ չեղան: Պրն Զոլյանին հետաքրքրող հաջորդ հարցը հետեւյալն էր՝ ի՞նչ անել, երբ դիմորդը եւ ծնողները վերջնագիր են ներկայացնում առարկայական հանձնաժողովի անդամներին (դիմորդն, օրինակ, հրաժարվում է դուրս գալ քննասենյակից մինչեւ չնշանակեն իր ուզած գնահատականը): Հանձնաժողովի նախագահի պատասխանը միանշանակ էր՝ խուլիգանությունը պետք է կանխվի կամ պատժվի օրենքի շրջանակներում: Հետագա քննարկումից պարզվեց, որ հայ ժողովրդի ընդհանուր պատմության եւ աշխարհագրության քննությունների ընթացքում «դիմորդները մասսայաբար արտագրում են եւ մասսայաբար հեռացվում քննասենյակներից»՝ համալրելով «կտրվածների» ցուցակները: Ըստ որում, հսկիչներին ոչ միշտ է հաջողվում առգրավել արտագրության իրեղեն ապացույցները, հատկապես դիմորդուհիների պարագայում («ծածկագրերը» թաքցվում են հսկիչներին անմատչելի տեղերում): Իսկ դիմորդներին խուզարկելն, ինչպես հայտնի է, արգելված է եւ մանավանդ ոչ արժանապատիվ:

Պրն Ասատրյանն ամփոփեց քննությունների առաջին տասնօրյակի արդյունքները: Հայոց լեզվի գրավոր քննություններում բժշկական համալսարանում չափազանց շատ են բարձր միավորները, տեստերը հեշտ են, այսօրվա պահանջներին անհամապատասխան եւ վերանայման կարիք ունեն: Նույն իրավիճակն է ֆիզիկայի դեպքում 15-20 միավոր վաստակել են դիմորդների մոտ 30 տոկոսը: Մաթեմատիկայի արդյունքն անհանգստացնող է՝ 1500 դիմորդից «կտրվել են» 425-ը: Հանձնաժողովի նախագահը հայտնեց, որ մինչեւ միավորների ցուցակների հրապարակումն արգելվում է ծնողների հորդորով թվանշան հայտնելը (սակայն արգելքն իրագործելու մեխանիզմն անհասկանալի մնաց): Ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտի ռեկտոր Գրիգոր Կիրակոսյանը նպատակահարմար գտավ աշխատանքների պատճենները դիմորդներին բողոքարկման հանձնաժողովների հետ համաձայնեցնելուց հետո միայն տրամադրելը, սակայն առաջարկն արդարացիորեն մերժվեց, քանզի, թերեւս, հղի է լրացուցիչ չարաշահումներով:

Քննարկումը գուցե այսխանով սահմանափակվեր, երբ չխառնվեր «Նորքի» «Լույս» ծրագրի հեռուստալրագրողը: Վերջինս սառ քննադատության ենթարկեց բժշկական համալսարանում գործող հայոց լեզվի հանձնաժողովի նախագահ Լիանա Հովսեփյանի աշխատաոճը, որը «սեփական մենաշնորհ է ստեղծել, ամեն ինչ վերցրել իր ձեռքը՝ շրջանցելով ոչ միայն առարկայական, այլեւ ընդունելության հանձնաժողովի անդամներին, մերժելով լեզվի պետական տեսչության ուղեցույցները եւ նույնիսկ Աղայանի բառարանը»: Պրն Ասատրյանն առարկեց՝ նշելով, որ տիկին Հովսեփյանը «շատ ազնիվ կին է, մեկը լավագույն լեզվաբաններից: Ուղեցույցն ընդամենը տեսչության կարծիքն է, իսկ հանձնաժողովը ղեկավարվում է հաստատված գնահատման չափանիշներով»:

Բանավեճին հաջորդեց հանձնաժողովի անդամների տարակուսանքը՝ լրագրողներին որեւէ մեկը հրավիրե՞լ է նիստի: Պրն Ասատրյանի դրական պատասխանից հետո Ռաֆիկ Մարտիրոսյանը դժգոհեց «Երեւան» վերլուծական կենտրոնի թղթակցից, լրագրողը բարոյական իրավունք չունի առանց անառարկելի փաստերի վարկաբեկելու հանձնաժողովի նախագահին, ազնիվ մտավորականին, այն էլ քննությունների ընթացքում: Խոսքը վերաբերում է աշխարհագրության հանձնաժողովի նախագահ Խաչիկ Նազարյանին, որը լրագրողի կողմից «ամբաստանվել էր» նախորդ տարի թույլ տված չարաշահումներում («Երեւանի» թղթակցի եզրակացությունը, ինչպես պարզվեց, ուղղված էր սեփական լրագրողական հետաքննության վրա): Հաջորդ կշտամբանքը (հանձնաժողովի նախագահի կողմից) բաժին ընկավ «Առավոտին», որի հրապարակումներից մեկն, ըստ պրն Ասատրյանի, «պրովոկացիոն էր». «Ոչինչ չի փոխվել, ամեն ինչ նախկինի պես է, դիմորդներ, պատրաստ ձեր փողերը» ենթավերնագրով: Պրն Ասատրյանը կոչ արեց «պահպանել այն լավ մթնոլորտը որ ստեղծված է», քանզի բոլորիս ընդհանուր նպատակը պետք է լինի «այս հասարակության բարոյականությունը բարձրացնելը»:

Վերջում մի օրինակ հայոց լեզվի գրավոր քննության բողոքարկման վերաբերյալ մի փաստի մասին: Վերջինիս հեղինակի դուստրն աշխատանքի գնահատման զուտ թվաբանական սխալի պատճառով կորցրել էր 1.2 միավոր: Արձանագրված մյուս «սխալները» ոճաբանական էին, առնվազն վիճելի (իսկ վիճելի հարցերը մեկնաբանվում են հօգուտ դիմորդի): Օրինակ, սխալ էին համարվել «երբ հանդիսատեսները դուրս եկան, բոլոր դռները փակվեցին», «այդ դեպքից հետո բոլոր դռները փակվեցին նրա առջեւ», «նրա լեզուն այնքան երկար էր, որ...», մեր կարծիքով, նորմալ արտահայտությունները. «Ինչպե՞ս կարելի է չսիրել այդ անբասիր մարդուն» նախադասության հարցականը: Ի հավելումն, երկու ուղղման համար միավորների թիվն իջեցվել էր 0.25-ով, այն դեպքում, երբ, ըստ գնահատման չափանիշների, ուղղումները «պատժվում են» 0.5 միավորով, երբ միայն դրանց թիվը 3-ից ավելի է:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍՓՅՈՒՌՔԻՑ

Ողջո՜յն, էլեկտրոնային հայերեն նամակ

Ողջոյն սիրելի եւ յարգելի Վահրամ կներես, որ երկար մի պահի համար չպատասխանեցի քո նամակիդ. շատ ուրախացել էի, երբ կարդացի նամակդ, բայց ժամանակի դժուարութիւն ունէի: Շնորհակալ եմ ձեր գովասանքներից մեր ուսանողական միութեան «էջի» մասին եւ ինչ առաջարկներ որ ունես մեզի, ջերմօրէն կնդունենք:

Մեծ պատւով եմ հաղորդակցում ձեզ հետ մեր դարավոր, սրբազան լեզվով, նաեւ յարգանքով: Քանի անգամ ինքս մտածել եմ–«արդեօք, Մաշտոցը ի՞նչ կկարծէր լեզվի եւ տեխնոլոգիայի այս միավորման մասին...»: Այս պես մի բան երեւակայելի՞ էր...

Ինչ վերաբերում է համագործակցութեան, կարո՞ղ ես որոշ չափով պարզաբանել, թէ ինչպէս համագործակցենք: Ես սիրահոժար կհաղորդակցեմ քեզ հետ մինչեւ ուրիշ հետաքրքրվող ուսանողներ մասնակցեն մեր մտածումների փոխանակմանը: Յոյսով եմ որ ինքնաբերաբար հայերեն նամակները շատանան...

Ինչպէս ուրախ եմ որ չէք լքել Հայաստանը այս դժուար օրերում. փաստօրէն հայրենասէր եւ իմաստուն անձ էք:

Նորանոր հաջողություններ,
Անոն Սիրաքի
Թորոնթո, Կանադա
26-ը Յուլիս, 1997, ժամը 22:34

Հ.Գ. Անձնական նամակների հրատարակումը օրաթերթում կանոնից դուրս երեւույթ է, սակայն սա էլեկտրոնային փոստով առաջին հայերեն նամակն է, որ ես ստացա արտասահմանից: Ուրախալի եւ օրինակելի մի երեւույթ, որը ցանկացա ի ցույց դնել մեր հայրենակիցներին, քանզի այսօր, նույնիսկ Հայաստանում, մարդիկ Միջազգային ցանցով (Internet-ով) իրար նամակներ են գրում ... լատինատառ «հայերենով»: Գործը հասել է նրան, որ Սփյուռքի որոշ «մասնագետներ» նույնիսկ լատինատառ «հայերենի» ստանդարտներ են մշակում հայ լեզվամշակույթի «փրկության» համար...

Այս խայտառակ իրավիճակի պատճառը տեխնիկական դժվարությունները չեն, այլ այդ ասպարեզի տեխնոկրատների սեփական լեզվամշակույթից հեռու լինելն ու հայերենը չօգտագործելն է: Կանադայում ապրող սփյուռքահայ ուսանողի հայերեն նամակը, որն ինքնուրույն յուրացրել եւ օգտագործում է հայերեն համակարգերը, թող օրինակ լինի Հայաստանի եւ Սփյուռքի հայության համար: Օրինակ, թե ինչպես է պետք պահպանել, յուրացնել եւ զարգացնել մեր ազգային ամենամեծ մշակութային արժեքը՝ Հայոց լեզուն:

Անոն Սիրաքի այս նամակը թող կոչ լինի Հայաստանի եւ Սփյուռքի ուսանողությանը՝ յուրացնելու հայկական համակարգերը եւ նամակագրությունը դարձնել լիարժեք հայերենով: Ես հույս ունեմ, որ Հայաստանի եւ Սփյուռքի Հայկական Ուսանողական ակումբները կաջակցեն այս կարեւոր նախաձեռնությանը:

Վահրամ Մխիթարյան
Հայ համակարգիչ կենտրոնի տնօրեն

Թուրքական ուսումնասիրությունների մի ամբիոն էլ ավելացավ

Մինչ մենք ուշի ուշով հետեւում ենք, թե ինչպես են ամերիկյան ճանաչված համալսարաններում բացվում թուրքական ուսումնասիրության կենտրոններ, որոնցում ակադեմիական հետազոտությունների քողի ներքո առաջ են տարվում բացարձակապես քաղաքական աշխատանքներ, թուրքերն իրենց հերթին առանց ժամանակ կորցնելու զբաղվում են միեւնույն փորձը կիրառել այլ երկրներում:

Վերջերս, Մերձբալթյան երկրներ կատարած իր այցելության ընթացքում, Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը Էստոնիայում ներկա է եղել Տալլինի մանկավարժական համալսարանում թուրքերեն լեզվի ամբիոնի բացման արարողությանը: Թուրքական կառավարությունն, ինչ խոսք, հանձն է առել ֆինանսավորելու այս «ակադեմիական նախաձեռնությունը», որն իր տեսակի մեջ առաջինն է Մերձբալթյան երեք հանրապետություններում:

Իր կողմից նախագահ Դեմիրելը խոստացել է նեցուկ կանգնել ՆԱՏՕ-ին եւ Եվրամիությանը անդամակցելու Էստոնիայի ջանքերին: Ավելացնենք, որ Էստոնիան Թուրքիայից ներմուծում է միրգ եւ գործվածքեղեն, իսկ արտահանում է անտառանյութ:

Թուրքական կառավարությունն այսպիսով շարունակում է հյուսել խաբեությունների իր ոստայնը:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ

ԳՈՐԻՍ

Միացրու, որ... տիրես

Սովորաբար ընդունված է հակառակը՝ բաժանիր, որ տիրես, սակայն Գորիսի քաղաքագլուխ Սուրիկ Խաչատրյանն ըստ երեւույթին մարտավարական նոր մեթոդների հնարիչ է եւ որոշել է իր տիրույթում գտնվող մի քանի մսուր-մանկապարտեզներ իրար միացնելով տիրել դրանց...

Այս հարցի մասին անցյալ ուրբաթ օրը տեղեկացանք Գորիսի թիվ 4 տիպային մսուր-մանկապարտեզի տնօրեն Հրանուշ Քարամյանի գրությունը, որտեղ նա պատմում էր, թե ինչպես ամսական շուրջ 70 հաճախություն ունեցող մանկապարտեզը փորձ է արվում միացնել ու լուծարել: Նամակագիրը նշել էր նաեւ, որ 1970 թ.-ից իր տնօրինությանը հանձնված մանկապարտեզը, որն ունի շուրջ 25 աշխատող եւ քաղաքապետարանի վրա նյութական անմիջական բեռ է, գտնվում է քաղաքի կենտրոնական գողտրիկ մի մասում:

Այդ գրության լույսընծայումից հետո խմբագրությունը Գորիսից ստացավ բազմաթիվ հեռախոսազանգեր, ոչ միայն հիշյալ մանկապարտեզի աշխատակիցներից ու ծնողներից, այլեւ առհասարակ գորիսեցիներից: Այստեղ մեր նյութից դուրս ենք համարում քաղաքապետի մասին նրանց պատմածները վերարտադրել, այնուամենայնիվ, նրանք բոլորն էլ դեմ էին արտահայտվում գործող լավագույն մանկապարտեզներից մեկի փակմանը:

Ինչ վերաբերում է մեր բուն խնդրին՝ թիվ 4 մանկապարտեզի փակման սպառնալիքին, երեկ տեղեկացանք, որ քաղաքապետ Ս. Խաչատրյանը իր թիվ 28 կարգադրությամբ արդեն իսկ կազմել է, փաստորեն, լուծարային հանձնաժողով Գրիշա Հարությունյանի գլխավորությամբ եւ կարգադրել, հիմք ընդունելով երեխաների հաճախելիությունը, ի թիվս այլ մանկապարտեզների միացնել թիվ 4 եւ 8 մանկապարտեզները, «հոգ տանելով», որ դրանց միացումից չտուժեն աշխատակիցները: Թե ինչպես երեւի միայն պրն քաղաքագլխին է հայտնի:

Միաժամանակ տեղեկացանք, որ Ս. Խաչատրյանն անձամբ սպառնացել է այսօր (չորեքշաբթի) առավոտյան անձամբ ներկայանալ ու բաժնեկի գնով անգամ փակել (իր խոսքով՝ պլոմբել) թիվ 4 մանկապարտեզը, մինչդեռ կոլեկտիվի աշխատակազմն ու երեխաների ծնողները վճռական են տրամադրված չթողնելու, երեխաներին այնտեղից տուն չուղարկելու իրենց որոշման մեջ:

Այնպես որ, հետեւենք:

Յունիսեֆի եւ կրթության նախարարության համագործակցությունը կշարունակվի

Հուլիսի 29-ին գիտության եւ կրթության նախարարության նիստերի դահլիճում տեղի ունեցավ Յունիսեֆի ներկայացուցիչների եւ նախարարության բարձր պաշտոնյաների հանդիպումը, որի ժամանակ ներկայացվեցին վերոհիշյալ հաստատությունների երկամյա համագործակցության արդյունքները եւ հետագա համագործակցության հեռանկարները: Նախարար Արտաշես Պետրոսյանը ներկայացրեց համատեղ կատարած աշխատանքները՝ կարեւորելով դրանց ինչպես նյութական, այնպես էլ բարոյական կողմը: Այսպես, Յունիսեֆի աջակցությամբ հնարավոր դարձավ տարրական դասագրքերի տպագրությունը: Ինչպես նշեց նախարարը, տեսնելով միջազգային կազմակերպության խորհրդանիշը գրքի վրա, երեխան իրեն կզգա համաշխարհային մեծ համայնքի անդամ, բացի այդ նրան կփոխանցվի հոգատարության զգացումը: Նախարարության պատասխանատուները ներկայացրին իրենց բնագավառների վիճակը եւ ձեռնարկվող ծրագրերը՝ կոչ անելով Յունիսեֆի ներկայացուցիչներին աջակցել դրանց իրականացմանը: Փոխնախարար Լեւոն Խաչատրյանը նշեց, որ Յունիսեֆը Հայաստանում արդեն սկսել է իրագործել զարգացման ծրագրեր՝ օգնության ծրագրերի փոխարեն: Կրթության ոլորտում կարծես թե տեղաշարժեր են նկատվում: Նախարարությունը նախաձեռնել է ապակենտրոնացման գործընթաց՝ մանկապարտեզներն ու դպրոցները հանձնելով համայնքների տնօրինությանը: Շուտով դպրոցական կոլեկտիվները պետք է ընտրեն տնօրեններ: Իհարկե, դեմոկրատական սկզբունքի կիրառումը դեռ չի նշանակում, որ այդ սկզբունքը կկիրառվի դեմոկրատորեն:

Հաշվի առնելով, որ հանրապետությունում նվազում է մանկապարտեզ հաճախող երեխաների թիվը, նախարարությունը ձեռնարկել է ծնողների կրթության ծրագիր՝ տնային դաստիարակությունն ավելի բարձր մակարդակի հասցնելու նպատակով: Խոսք գնաց նաեւ դպրոցների ինքնաֆինանսավորումը խրախուսելու մասին՝ տեղում կազմակերպելով փոքրիկ արտադրամասեր: Սակայն այս դեպքում առաջ է գալիս սպառման խնդիրը, քանի որ Հայաստանում այսօր ավելի հեշտ է արտադրել, քան սպառել: Հետաքրքրական էր նաեւ Յունիսեֆի ներկայացուցչի առաջ քաշած մեկ այլ խնդիր: Հիշեցնելով դպրոցի դերը նախկին ռեժիմի ժամանակ, որը ոչ միայն գրագիտության ձեռքբերման վայր էր, այլ նաեւ զբաղվում էր երեխաների առողջության, սնունդի, հանգստի կազմակերպման հարցերով, նա նշեց, որ այս անցումային փուլում դպրոցը կորցրել է (համենայն դեպս, այդպիսին էր իր տպավորությունը) այդ ընդհանրական բնույթը: Մինչդեռ դա սովետական շրջանի դրական ավանդույթն է, որ պետք է շարունակել:

Ի. ՇԱՐՈՅԱՆ

ԱԶԳ

պետական կառույցներ

Մեր նախարարությունները ներսուդուրսից

«Եթե ժողովրդի դժգոհությունից չվախենային, հեռախոսի վարձը 1200 դրամ կդնեին»

Կապի նախարարություն. Այստեղ էլ աշխատավարձով չեն ապրում

Լրագրողական պարզագույն հետաքննության փորձ է «Երեւան» կենտրոնի սկսած այս շարքը։ Նպատակն է ներկայացնել մեր նախարարությունների առօրյան. ներքին կյանքը. ի՞նչ են անում. ինչո՞վ են ապրում. որքանո՞վ է արդյունավետ աշխատանքը։ Լիարժեք տեղեկատվություն ստանալու դժվարությամբ թելադրված՝ բնականաբար, հրապարակումներն անթերի չեն լինի. ուստի եւ ներողամտություն ու աջակցություն ենք ակնկալում. որպեսզի կարողանանք հնարավորինս ամբողջական պատկերացում տալ մեր պետականության կարեւորագույն հաստատությունների մասին։

«ԵՐԵՎԱՆ»

Դուք հեռախոս ունե՞ք, իսկ հեռուստացույց կամ ռադիոընդունիչ։ Ուրեմն դուք սերտորեն առնչվում եք կապի նախարարության ու նրա գործունեության։ Իսկ ի՞նչ գիտեք այդ նախարարության մասին։ Գիտեք միայն, որ տեղավորված է Հանրապետության հրապարակի փոստի շենքում։ Իսկ գիտե՞ք, որ Թամանյանի նախագծած այդ արտաքուստ գեղեցիկ շենքը նույնքան գեղեցիկ է նաեւ ներսից։ Երկու հարկ զբաղեցնող կապի նախարարության ընդարձակ, լուսավոր սենյակները բարեկարգ են, որակյալ կահույքով կահավորված։ Գրեթե յուրաքանչյուր սեղանին համակարգիչ կա եւ գրասենյակային բոլոր անհրաժեշտ բարձորակ պարագաներ։ Բայց ամենաշատը հեռախոսներն են՝ յուրաքանչյուր սեղանին 5–6 հեռախոսապարատ (նախարարի առանձնասենյակում՝ 14-ը)։ Բաժինները կամ վարչությունները ամերիկյան ոճով են ձեւավորված. պետը նստում է ենթակաների հետ նույն ընդարձակ սենյակում։ Այստեղ ամեն ինչ աչքի առաջ է՝ ո՛վ ինչո՛վ է զբաղված, ո՛վ ինչքա՛ն է աշխատում։ Թվում է՝ բոլոր պայմանները ստեղծված են (օդափոխիչներից մինչեւ աշխատանքային տրամադրող մթնոլորտ) աշխատելու եւ կապի ոլորտը շենացնելու համար։ Բայց երկօրյա այցելությանս ընթացքում աշխատող (բառիս իսկական իմաստով) պաշտոնյայի, նախարարությունում, ցավոք, չհանդիպեցի։ Կադրերը մեծ արդյունավետությամբ սուրճ էին խմում, երաժշտություն լսում, անձնական հեռախոսազրույցներով ժամանակ սպանում, ընդմիջումից կես ժամ առաջ դուրս գալիս, կես ժամ հետո վերադառնում։ Այս անհոգ, անդարդ ու անգործ վիճակին նպաստում է նախարարության մուտքի պահակակետը, որտեղից անգամ ճանճը չի կարող ներս թափանցել (լրագրողիս մուտքը երկարուձիգ պատմությամբ ուղեկցվեց)։ Այսինքն՝ այցելու-քաղաքացիներ չկային, համակարգի կազմակերպություններից վերադասին դիմողներ՝ նույնպես։ Ինչպես բնութագրեց բաժիններից մեկի երկրորդ կարգի մասնագետը, «նախարարությունը, ի տարբերություն անցյալի, այսօր չի կարող ո՛չ ֆինանսական, ոչ էլ տեխնիկական օգնություն ցույց տալ»։ Դրան գումարենք նաեւ վերահսկողությունը կապի համակարգի նկատմամբ, որը մասամբ՝ վերը նշված, մասամբ՝ այլ պատճառներով բացակայում է, եւ պատկերը կամբողջանա։

Օրենքներ, կանոնադրություն, կառուցվածք

Այժմ փոքր-ինչ խորանանք կապի ոլորտում։

Ըստ 1996 թ. մարտին հաստատված կանոնադրության, «նախարարությունն իրականացնում է կառավարում կապի բնագավառում, պատասխանատու է ճյուղի զարգացման... համար»։ Սակայն բոլոր զրուցակիցներս պնդում էին, որ նախարարության ֆունկցիաները փոխվել են, այն այժմ «կարգավորող-համակարգող» դեր է խաղում ոլորտում։ Դժվար է ասել, թե դա ինչպես է արտահայտվում, երբ կապի բնագավառին առնչվող ոչ մի օրենք դեռեւս ընդունված չէ։ Մի քանի տարի մշակվելուց եւ զանազան ատյաններով անցնելուց հետո, 1997-ի սկզբին Ազգային ժողով է ուղարկվել «Հեռահաղորդակցության («կապ» բառի հայկական տարբերակը) մասին» օրենքը, որի քննարկումը նախատեսված է կազմակերպել երրորդ եռամսյակում։ Այսօր նախարարությունում մշակվում է նաեւ «Փոստի մասին» օրենքը։ Միայն այս օրենքների ընդունումից հետո (երբ կընդունվեն նաեւ ենթաօրենսդրական անհրաժեշտ ակտերն ու կձեւավորվեն համապատասխան իրավական դաշտ ու լծակներ) հնարավոր կլինի կարգավորել համակարգի գործունեությունը։ Իսկ մինչ այդ, շուկայական տնտեսավարման օրենքներին համապատասխան, սեփականաշնորհվում են կապի համակարգի ձեռնարկությունները, մեծանում է նրանց ինքնուրույնությունը, անցում է կատարվում պետականից մասնավորին, ստեղծվում են դուստր ձեռնարկություններ, արտոնագրեր են շնորհվում եւ այլն։ Դա մի կողմից կապի բնագավառում հակամենաշնորհային քաղաքականությունն է ուժեղացնում, մյուս կողմից՝ օրեցօր փոքրացնում նախարարության դերն ու նշանակությունը, որը շարունակում է գործել նախկին մեթոդներով ու այսօրվա պահանջներին չբավարարող կառուցվածքով։

Կապի նախարարության կառուցվածքը հաստատվել է 1996-ի մարտին, բայց ակնհայտ է, որ արդեն հնացած է։ Պատկերացրե՛ք՝ մոտ 10 բաժնից բովանդակային աշխատանքով զբաղվում է ընդամենը երկու վարչություն. կապի որակի եւ զարգացման վարչությունն ու հակամենաշնորհային քաղաքականության եւ լիցենզիաների վարչությունը։ Կապի բնագավառի մի խոշոր օղակ՝ փոստային կապը գրեթե ուշադրությունից դուրս է մնացել, քանի որ վերը նշված վարչությունը հիմնականում զբաղվում է էլեկտրակապով (ռադիոկապ, հեռուստակապ, հեռախոսակապ, արբանյակային կապ եւ այլն)։ Այդ երկու վարչություններում միասին 10–15 աշխատող կա (նախարարության աշխատակազմն ունի մոտ 75 հաստիք)։ Այսինքն՝ կապի բնագավառում քաղաքականության մշակումը, իրականացումը, հսկողությունը, կարգավորումը եւ այլն իրականացնում է հսկա աշխատակազմի 10-15 հոգանոց խումբը՝ երեք փոխնախարարների եւ նախարարի գլխավորությամբ։ Սակայն համակարգի ձեռնարկությունները (դրանցից ընդամենը 10-ն են պետական) ավելի ու ավելի են ինքնուրույնանում ոչ միայն այն պատճառով, որ դրանք բոլորը տնտհաշվարկային են, այլեւ՝ նախարարության հետ մեթոդական, տնտեսական առնչություններն են նվազում։ Անցյալում նախարարությունը տնօրինում էր բոլոր ենթակա օղակների մուծումներից գոյացող մի պատկառելի ֆոնդ, որը տեխնիկական ինքնուրույն ծրագրեր իրականացնելու, ֆինանսական օժանդակություն ցուցաբերելու հնարավորություն էր տալիս։ Մի քանի տարի առաջ այդ ֆոնդը վերացվեց, նախարարությունը մնաց միայն պետբյուջեից հատկացվող միջոցների հույսին։ Այսինքն՝ անցյալում հզոր կապի նախարարությունն այսօր մյուս նախարարությունների նման միայն պետական ֆինանսավորում է ստանում։

Աշխատավարձն այստեղ բարձր չէ. 11,5 հազարից մինչեւ 40 հազար, վարչության պետը 25–26 հազար դրամ է ստանում։ Մինչդեռ բոլոր ենթակա ձեռնարկություններում աշխատավարձը մի քանի անգամ բարձր է։ Մի կողմից անիմաստ է դառնում նախարարությունում աշխատելը, մյուս կողմից՝ այստեղից կադրերի հոսունություն գրեթե չկա։ Սա վկայում է, որ աշխատակազմը ամսավարձով չի ապրում։ Ամեն մի աշխատակազմ ունի սնման իր աղբյուրները, բացառություն չէ նաեւ կապի նախարարությունը։ Քանի դեռ պետությունն ու հասարակությունը սրան ուշադրություն չեն դարձնում, պրոֆեսիոնալ եւ ազնիվ աշխատակազմի ձեւավորման մասին խոսք անգամ լինել չի կարող։ Այստեղ աշխատելը կա՛մ պիտի վերածվի սրճախմության, կա՛մ համակարգի նկատմամբ «տզրուկային» գոյության։

Արտոնագրում եւ հակամենաշնորհային քաղաքականություն

Նախարարության գործունեության կարեւոր ուղղություններից մեկը արտոնագրումն է։ Դեռեւս 1991-ից գործող լիցենզավորման կարգի հիման վրա նախարարությունում գործող հատուկ հանձնաժողովը մոտ 200 լիցենզիա է շնորհել։ Դրանք կապին առնչվող ծառայությունների, կապի միջոցների նորոգման, ներմուծման, վաճառքի, արտադրության թույլտվություններ են։ Սակայն մինչ օրս արտոնագիր ստացած կազմակերպությունների գործունեությունը ստուգող կամ վերահսկող օղակ չկա։ Կապի որակի եւ զարգացման վարչության պետ Արթուր Անդրեասյանը համոզված է, որ նման օղակի կարիքը պարզապես չկա, ինքը՝ շուկան կկանոնակարգի։ Իսկ նման օղակը կարող է չարաշահումների օջախ դառնալ։ Մեծ թվով արտոնագրեր են ստացել խոսակցական կետեր, ռադիո եւ հեռուստահեռարձակում (կաբելային) կազմակերպելու համար դիմողները։ Լիցենզավորման հանձնաժողովի քարտուղարի վկայությամբ, լիցենզիաներ տրամադրելու գործընթացը բավականին հեշտացված է՝ քաշքշուկներից զերծ։

Գործունեության մյուս հատվածը, այսպես կոչված, հակամենաշնորհային քաղաքականության մյուս ուղղությունն է՝ սեփականաշնորհումները։ 1994–1995 թթ. սեփականաշնորհվել են ռադիոհեռախոսային «Ալթայ» կապը, կաբելային հեռուստահամակարգերի հանրապետական կենտրոնը։ Վարչության պետ Վալերի Սեյրանյանը նշեց, որ 1996–97 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրում ընդգրկված է երեք օբյեկտի սեփականաշնորհում. «Կապ» գիտաարտադրական համալիրի, «Հայկապշին» պետական ձեռնարկության եւ «Արմենտել» համատեղ ձեռնարկության հայկական կողմի փայաբաժնի։ Այստեղ ստիպված եմ կանգ առնել։

Հեռախոսային կապ

Ընդհանրապես կապ, կապի նախարարություն ասելով՝ շարքային քաղաքացին նախեւառաջ հասկանում է հեռախոս։ Մեր կենցաղում արմատացած, օդուջրի նման անհրաժեշտ այդ սարքը (որը ոչ միայն մարդկային հարաբերությունների անբաժան մասնիկն է, այլեւ մեր հոգսը թեթեւացնող, առօրյան պարզեցնող միջոց) հնարավոր չէ այլեւս հանել մեր գիտակցությունից։

Հեռախոսավարձի թանկացման, վատ աշխատելու շուրջ զրույցներս նախարարությունում համեմվում էին «անվճարունակ քաղաքացին կարող է հրաժարվել հեռախոսից», «իրական վարձը շատ ավելի մեծ պիտի լիներ», «հեռախոսակապն այսօր կտրուկ լավացել է» դատողություններով։ Այդ բոլորին ես առարկում էի մեկ նախադասությամբ. քաղաքացին այլեւս չի կարող հրաժարվել հեռախոսից՝ այն շքեղություն չէ, այլ՝ անհրաժեշտություն։ Իսկ փորձերս պարզելու, թե ինչո՞ւ վարձը սահմանվեց 600 դրամ, անհաջողության մատնվեցին։ Չինովնիկներից ամենաանկեղծը ականջիս շշնջաց, որ ոչ մի ռեալ հաշվարկ էլ չկա. հիմքում դա մոտավոր եւ նաեւ սոցիալական ուղղվածություն ունեցող թիվ է («եթե ժողովրդի դժգոհությունից չվախենային, 1200 դրամ կդնեին»)։ Իսկ ինչո՞ւ հենց այժմ բարձրացվեց սակագինը, չէ՞ որ հեռախոսային տիրույթում այսօր «Արմենտելն» է տնօրինում։ Պարզվեց՝ 600 դրամի 20 տոկոսը՝ 120 դրամ, մտնում է պետբյուջե։ Այժմ գանք «Արմենտելի» եւ հեռախոսային վերազինման խնդրին։

Թեեւ ժամանակին կապի համակարգի տեխնիկական զինվածությամբ Հայաստանը ԱՊՀ երկրներում առաջին տեղն է զբաղեցրել՝ 100 մարդուն ընկնող հեռախոսների քանակով (17), բայց սպասարկման որակով վերջիններից է եղել։ Այդ անորակ սպասարկումը (եթե չեք մոռացել) հուսանքագուրկ տարիներին աղետալի մակարդակի հասավ։ Մի շրջան ընդհանրապես հեռախոսը լոկ կահույքի մաս էր։ Հոսանքի միքանիօրյա անջատումներից հետո ամբողջ ցանցեր էին շարքից դուրս գալիս։ Այսինքն՝ տեխնիկական վերազինումը ոչ այնքան աշխարհից, քաղաքակրթությունից ետ չմնալու մեծամտություն էր, որքան պարզապես աշխատող հեռախոսացանց ունենալու ձեւ։ Թեեւ չեմ կարող չմեջբերել նախարարության հին չինովնիկ-տեխնիկներից մեկի խոսքերը. «Նորմալ սպասարկման դեպքում նախկին ցանցը 15–20 տարի դեռ կծառայեր մեզ»։ Ինչեւէ, մոտ մեկ տարի առաջ սկսվեց հեռախոսային ցանցի արդիականացումը։ Ֆինանսներ, հասկանալի է, չկային, ուստի ստեղծվեց «Արմենտել» հայ-ամերիկյան համատեղ ձեռնարկությունը (մասնագիտությամբ իրավաբան Վահրամ Սողոմոնյանի նախագահությամբ), որի ամերիկյան գործընկերը՝ TWT-ն տնօրինում է բաժնեմասի 49 տոկոսը, իսկ 51 տոկոսը հայկական կողմինն էր՝ հանձին Հայաստանի պետության։ Մոտ մեկ տարում տեղադրվեցին բազմաթիվ թվային մոդեռն կայաններ, կատարվեցին ներդրումներ (7,5 մլն դոլար միայն Երեւանում), ձեռնամուխ եղան միջազգային կապի զարգացմանը, փնջային, բջջային, փեյջինգային կապերի ստեղծմանը։ Մի խոսքով, Հայաստանը սկսեց արդիական կապի միջոցներ օգտագործել՝ դանդաղ, բայց հաստատուն քայլերով։ Թվում է՝ ամեն ինչ լավ էր ընթանում, եւ մեկ-երկու տարուց ժամանակակից կապ կունենայինք ու սպասվող եկամուտները ոչ միայն ամերիկյան կողմի ակնկալիքները կարդարացնեին, այլեւ Հայաստանի գանձարանի մուտքերը կապահովեին։ Բայց պարզվեց, որ մեր իշխանությունները այսօրվա լուման նախընտրում են վաղվա դոլարից։ Սեփականաշնորհվող ձեռնարկությունների ցանկում անսպասելիորեն հայտնվեց «Արմենտելի» հայկական բաժնեմասը, որը աշնանը կվաճառվի միջազգային մրցույթում (այդ մասին թերթերը վերջերս գրեցին)։ Նախարարությունում հիմնականում խուսափում են խոսել այս թեմայով, բայց ի վերջո գրեթե բոլորը խոստովանեցին, որ «որպես քաղաքացի» (այլ ոչ թե որպես պաշտոնյա) համաձայն չեն այս վճռի հետ (ուրիշ բան է, որ չեն արտահայտել իրենց անհամաձայնությունը)։ Փոխարենը փորձում էին բացատրել (ավելի ճիշտ արդարացնել) նախարարի եւ նախարարության կեցվածքը՝ «դե, գանձարանը դատարկ է»։ Սակայն օրեցօր «Արմենտելը» հեռախոսային ասպարեզում մոնոպոլ իշխանություն է ձեռք բերում, եւ հայտնի չէ՝ վաղն այդ անսահմանափակ իշխանությունը ինչպես է օգտագործելու։ Իսկ նախարարության «հակամենաշնորհային» քաղաքականությունը սահմանափակվում է 10–100 բաժանորդի սպասարկող խոսակցական կետերին լիցենզիա տալով։ Այսօր արդեն «Արմենտելը» սպասարկում է 580 հազար բաժանորդի, իսկ կայանների ընդհանուր հզորությունը կազմում է 650 հազար։

Աշխատակազմ

Այժմ նորից գանք կապի նախարարություն։ 1991-ի վերջից այս նախարարությունը ղեկավարում է գիտությունների թեկնածու Գրիգոր Պողպատյանը (1991-ի սկզբից փոխնախարար էր)։ Վերջինիս ամենաերկարակյաց նախարար լինելը բացատրվում է ոչ միայն հանրապետության նախագահի դասընկերը լինելու հանգամանքով, այլեւ, գործընկերների վկայությամբ, ճկուն մտքով, արագ կողմնորոշվելու ունակությամբ, ընդհանրապես միջինից բարձր ընդունակություններով։

Համակարգը գրեթե չպատկերացնող նախարարը 1991-ին, կադրերի կարծիքով, ճիշտ կողմնորոշվեց՝ գործը լավ իմացող առաջին տեղակալ Ռոբերտ Հարությունյանին պահելով։ Վերջինս ողջ բովանդակային աշխատանքը տանում է իր ուսերին, բայց նախարարական տիրույթ չի մտնում։ Պրն Պողպատյանը լրագրողների կողմից ամենախնայված նախարարներից է։ Եվ եթե այն դժվար տարիներին, երբ ծանր էր կապի համակարգի վիճակը, նա կարողացավ պահպանել նախարարական աթոռը, ապա ակնհայտ է, որ այսօր դա անելը շատ ավելի դյուրին է։ Դյուրին է նաեւ օրեցօր թուլացող եւ լծակներից զրկվող նախարարությունը ղեկավարելը։ Գուցե հենց դրանով է պայմանավորված նրա ժամը 10:00-19:00-ը աշխատելու հանգամանքը (նախարարական թերեւս ամենակարճ աշխատանքային օրն է սա)։ Ասում են՝ կապի նախարարը նաեւ լավ հիշողություն ունի։ Ամեն չորեքշաբթի, ժամը 15–16-ը քաղաքացիների ընդունելություն է անցկացնում եւ աշխատում է բավարարել իրեն դիմող թոշակառուների գոնե մի մասի խնդրանքները։ Նախարարությունում ամիսը կամ երկու ամիսը մեկ անգամ կոլեգիայի նիստ է հրավիրվում, որին որպես կանոն ինն անդամից մասնակցում է յոթը. սրանք բուն աշխատակազմից են (կոլեգիայի մի անդամը՝ տեղեկատվության նախկին նախարարը երբեւիցե չի ներկայացել նիստերին)։ Նախարարության ղեկավար անձնակազմը (ընդհուպ վարչությունների պետեր) օգտվում է ծառայական մեքենաներից։ Աշխատակազմի ամբողջական հավաքներ կամ ընդհանուր խորհրդակցություններ այստեղ գրեթե չեն անցկացվում, դիսպետչերականներ՝ հազվադեպ։ Վարչության պետերից մեկի կարծիքով, գրավոր աշխատելու, նորմատիվ փաստաթուղթ կազմելու ունակ պաշտոնյաների քանակը աշխատակազմում 2–3 է (կարելի է պնդել, որ նախարարությունների գլխավոր ֆունկցիան այսօր նորմատիվների մշակումն է եւ դրանց կատարման հսկումը)։ Ընդհանրապես աշխատանքի հիմնական ծավալը իրենց ուսերին կրում են նախարարության մի քանի աշխատողներ։ Անգամ փոխնախարարներից մեկը պարապությունից «ճանճ է քշում», մյուսը՝ աչք թարթելու ժամանակ չունի։

Ինչպես բոլոր նախարարություններում, այստեղ եւս կա բամբասանք, ինտրիգներ, չկամություն, քծնանք։ Սակայն կոլեկտիվը հին չէ։ Բացառությամբ մի քանի աշխատողների, մեծ մասն աշխատում է 1996-ից սկսած, երբ նախարարության վերակազմավորում տեղի ունեցավ։ Կառուցվածքի եւ կանոնադրության փոփոխության հետ շատերը (իհարկե՝ ոչ իրենց կամքով) հրաժեշտ տվեցին նախարարությանը կամ իրենց պաշտոններին։ Այսինքն՝ բազմափորձ չինովնիկ, որը լավ գիտի համակարգը եւ բարձր պրոֆեսիոնալիզմ է դրսեւորում իր աշխատանքում, այստեղ (ընդհանրապես բոլոր նախարարություններում) գրեթե չկա։ Ինչպես այլուր, այստեղ եւս ապարատի աշխատողը անպաշտպան է՝ վատագույն դեպքում պետի կամքից, լավագույն դեպքում՝ կառուցվածքային փոփոխություններից կախված։ Այստեղից էլ հանրապետության կապի ոլորտում բեկումային վճիռների ժամանակ զգուշավոր լռությունը եւ սեփական դիրքորոշումը պետական անհրաժեշտությամբ կոծկելը։

Վերջում փորձեցի կատակ-հարցով ճշտել՝ «իսկ ի՞նչ կփոխվի կապի բնագավառում, եթե հանկարծ լուծարվի նախարարությունը»։ «Ոչինչ», վարանելով ասաց ամենացածրաստիճան զրուցակիցս։ Իսկ որեւէ բան կփոխվի՞, եթե նախարարություններն ընդհանրապես լուծարվեն։ Պատասխանը թողնում եմ ընթերցողին։

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ
«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոն

«Թալիբանը» չի հաշտվում պարտության հետ

Հուլիսի 26-ին հակաթալիբանական «Աֆղանստանի փրկության իսլամական միացյալ ճակատ» դաշինքի ուժերը Ահմադ Շահ Մասուդի ղեկավարությամբ հրթիռակոծեցին մայրաքաղաք Քաբուլը, միաժամանակ նախազգուշացնելով «Թալիբանին», որ եթե վերջինս 24 ժամվա ընթացքում չապառազմականացնի մայրաքաղաքը, ապա այն ազատագրելու նպատակով լուրջ քայլեր կգործադրվեն:

Վերջին երկու ամիսներին Աֆղանստանում ծագումով փուշթու «Թալիբանի» եւ հեզարեններից, ուզբեկներից ու տաջիկներից կազմված դաշինքի ուժերի միջեւ տեղի ունեցած բախումների ընթացքում վերջիններս ակնհայտ հաջողություններ են արձանագրել: Այդ ընդհարումների ժամանակ թալիբները կորցրեցին իրենց ամենամարտունակ ուժերից ավելի քան 3000 զինյալ, որոնց թվում են 500 պակիստանցիներ, եւ 150-ը գերեվարվեցին, գերության մեջ է հայտնվել «Թալիբանի» ղեկավար կազմի շուրջ 35 տոկոսը, այդ թվում «Թալիբանի» ուղեղը՝ մշակույթի եւ տեղեկատվության նախարար Ամիրխան Մոթաղին: «Թալիբանը» ուժերը վերականգնելու նպատակով հարկադրված զինվորագրեց անփորձ աֆղան պատանիների եւ Պակիստանի հոգեւոր ուսումնական հաստատությունների սաների: Այնուհանդերձ, թալիբները բնավ հաշվի չառնելով պարտությունները, այն կարծիքին են, որ իրենց ամենակարող աստծո կողմից հանձնառություն ունեն գերիշխանություն հաստատելու ողջ երկրում եւ անշուշտ կկատարեն աստծո կամքը (RFI, 18 հուլիս): Հուլիսի 26-ին նույն ռադիոկայանի հետ հարցազրույցի ժամանակ Պակիստանում «Թալիբանի» ներկայացուցիչը անընդունելի համարեց հակառակորդի պահանջը Քաբուլի ապառազմականացման առնչությամբ: Այժմ հակամարտ ուժերի ընդհարումները շարունակվում են Քաբուլի մատույցներում: Ըստ միջազգային տեղեկատվական միջոցների հաղորդագրությունների, Քաբուլից սկսել են հեռանալ ոչ միայն միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչները, այլեւ տասնյակ հազարավոր փախուստականներ:

Ինչպես հայտնի է, Աֆղանստանում ներքաղաքական ընդհարումների շարունակվելու հարցում եթե չասենք որոշիչ, ապա զգալի դեր ունեն շրջանի շահագրգիռ պետությունները, առավելապես Պակիստանը: Վերջինիս նպատակները ու մտադրությունները Աֆղանստանում ի սկզբանե հստակ եւ կայուն են եղել: Իսլամաբադը մտադիր ձգտել է Քաբուլում իշխանություն հաստատել, հաշվի առնելով Պակիստանի փուշթունական ցեղերի խնդիրը, որի արմատները ձգվում են մինչեւ 1947 թ., իմա՝ Պակիստանի հիմնադրման օրը: Իսլամաբադը մինչեւ 1994 թ. ցանկանում էր իր նպատակները Աֆղանստանում իրագործել Գուլբեդդին Հեքմաթիարի միջոցով: Սակայն վերջինս տարբեր պատճառներով չարդարացրեց Պակիստանի հույսերը: Ահա թե ինչու 1994 թ. Պակիստանում կազմավորվեց եւ Աֆղանստանի ռազմաքաղաքական թատերաբեմ իջեցվեց փուշթունական, բայց ոչ մոջահեդական նոր ռազմաքաղաքական խմբավորում՝ «Թալիբանը», որն այսօր վերահսկում է Աֆղանստանի տարածքի շուրջ 70 տոկոսը:

Ընթացիկ տարվա մայիսի կեսերին «Թալիբանը» երկրի հյուսիսում գրանցելով նոր հաջողություններ, վստահորեն վերահսկողություն սահմանեց Աֆղանստանի 90 տոկոսի վրա եւ թվում էր, թե երկրի իշխանությունը ուր որ է լիովին կանցնի «Թալիբանին» եւ աֆղանական հարցին վերջ կդրվի: «Թալիբանի» նոր հաջողություններով ոգեւորված եւ դրանցում խիստ շահագրգիռ Պակիստանը եւ աջակից Սաուդյան Արաբիան շտապեցին «Թալիբանին» ճանաչել որպես Աֆղանստանի օրինական իշխանության, որոնց օրինակին հետեւեց նաեւ Արաբական Միացյալ էմիրությունները: Սակայն մայիսի վերջին արդեն թալիբների բախտի աստղը սկսեց խամրել: Իրադարձությունների նման զարգացումը դիվանագիտական առումով զգալի պարտություն էր նաեւ Իսլամաբադի համար: Ուստի վերջինս ձեռնամուխ եղավ մի շարք քայլերի, հակամարտ կողմերի միջեւ միջնորդի դեր ստանձնելով, ինչը բնականաբար եւ հասկանալի պատճառներով չէր կարող արդյունավետ լինել: Այնուհետեւ Պակիստանը հանդես եկավ Իսլամաբադում աֆղանական հիմնահարցին նվիրված միջազգային համաժողով գումարելու առաջարկությամբ, որին մասնակցելու էին աֆղանական հակամարտ բոլոր կողմերը, հարեւան երկրները ՄԱԿ-ի գլխավորությամբ եւ Ռուսաստանն ու ԱՄՆ-ը դիտորդի կարգավիճակով: Այս առնչությամբ Իսլամաբադի հաջորդ ձեռնարկումը պետք է համարել Պակիստանի արտգործնախարար Գոհար Այուբխանի շրջագայությունը նախ Իրան, Ղազախստան, Տաջիկստան, Ուզբեկստան եւ ապա Ռուսաստան, Ադրբեջան եւ Թուրքմենստան, աֆղանական հարցի շուրջ բանակցություններ վարելու նպատակով: Սակայն շրջագայության առաջին փուլը եւս չպսակվեց հաջողությամբ, քանզի Այուբխանը հանդես գալով միանգամայն հօգուտ «Թալիբանի», ընդգծեց, որ վերջինս վերահսկելու է Աֆղանստանը ամբողջությամբ եւ որպես խնդրի լուծման լավագույն տարբերակ առաջարկեց «Թալիբանի» գերիշխանության հաստատման դեպքում կառավարության կազմում որոշ ներկայացուցչական դեր հատկացնել նաեւ ընդդիմությանը, ինչը, բնականաբար, անընդունելի էր Իրանի, Կենտրոնական Ասիայի երկրների, բացառությամբ Թուրքմենստանի, եւ Ռուսաստանի համար: Պակիստանի տեսակետները Աֆղանստանի վերաբերյալ հավանության արժանացան լոկ Բաքվում ու Աշգաբադում: Առաջինի դեպքում թերեւս ի նշան երախտապարտության, քանի որ Իսլամաբադը միջազգային ատյաններում դրանից դուրս Ղարաբաղի հարցում մշտապես հանդես է եկել ի շահ Բաքվի, իսկ Աշգաբադի դիրքորոշումը պետք է բացատրել տնտեսական շահերի տեսանկյունից՝ Թուրքմենստան-Պակիստան գազատարի կառուցմամբ:

Այնուհանդերձ բացառված չէ, որ Ռուսաստանը եւ Կենտրոնական Ասիայի շահագրգիռ երկրները համաձայնեն Աֆղանստանում թալիբներին ոչ շատ մեծ, բայց ինչ-որ տեղ առանձնահատուկ դեր հատկացնել: Մինչդեռ Թեհրանը, որն ի սկզբանե կողմնակից է Աֆղանստանում հակամարտ բոլոր խմբավորումների լիովին իրավահավասարությանը թե բանակցություններում եւ թե ենթադրյալ կոալիցիոն կառավարության կազմում, հազիվ թե նահանջի նվազագույն քայլ անգամ կատարի, քանզի աֆղանական հարցը դիտում է որպես Իրանի անվտանգությանն առնչվող կարեւոր խնդիր: Մեղմ ասած, Իրանի դիրքորոշումը աֆղանական հիմնահարցում չի համընկնում Պակիստանի մարտավարական եւ ռազմավարական նպատակներին: Փաստ, որն իր խոր կնիքն է թողնում երկու հարեւան երկրների փոխհարաբերությունների վրա: Թեեւ դրանք ամրապնդելու եւ ընդլայնելու ակնկալիքով համախումբ են ստեղծում, տեղի ունենում փոխայցելություններ ու երկկողմ բանակցություններ, սակայն կարելի է նկատել, որ երկու երկրների միջեւ հարաբերությունները երբեք այսքան լարված չեն եղել:

Հուլիսի կեսերին Իրանի փոխարտգործնախարար Ալաեդին Բորուջերդի գլխավորած իրանական մի պատվիրակություն Իսլամաբադում էր գտնվում: Այցի ավարտին հուլիսի 18-ին Բորուջերդին հայտարարեց, որ երկու երկրները համաձայնել են գործի դնել իրենց ազդեցության լծակները աֆղանական հակամարտ խմբավորումների վրա նրանց բանակցությունների սեղանի շուրջ նստեցնելու: Եթե նման համաձայնությունը իրական հիմքեր ունի, ապա պետք է ենթադրել, որ Իսլամաբադը ընդունել է, որ «Թալիբանը» այլեւս ի զորու չէ Աֆղանստանի տեր ու տիրակալը դառնալու: Հետեւաբար Իսլամաբադը մեծ հավանականությամբ Աֆղանստանում փուշթունական իշխանության իր «պահեստայինը», այն է՝ Հռոմում գտնվող Աֆղանստանի նախկին արքա Մոհամեդ Զահիր Շահի տարբերակը կխաղարկի, որի նկատմամբ թալիբները Պակիստանի օրինակով միշտ էլ դրական են տրամադրված եղել, իսկ մյուս խմբավորումների վերաբերմունքը, համենայն դեպս, բացասական չէ:

Աֆղանական հարցը Կենտրոնական Ասիայի երեք երկրների նախարարների հանդիպման օրակարգի գլխավոր հարցերից էր, որը տեղի ունեցավ հուլիսի 24–25-ը: Հրապարակված հայտարարությունում աֆղանական բոլոր խմբավորումներին եւ շահագրգիռ երկրներին կոչ արվեց մասնակցել աֆղանական խնդրին նվիրված միջազգային համաժողովին, որն, ըստ երեւույթին, տեղի կունենա Բիշքեկում: Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ակաեւը հայտնել է, որ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը, Ռուսաստանն ու Չինաստանը հավանություն են տվել այդ տեսակետին: Մեծ հավանականությամբ Թեհրանը եւս դեմ չի լինի մասնակցելու նման համաժողովի, սակայն բացառված չէ, որ Իսլամաբադը կհրաժարվի, որին կհետեւի նաեւ «Թալիբանը», ինչը կհանգեցնի անհաջողության, ինչպես դա տեղի ունեցավ Թեհրանում գումարված այդ խնդրին նվիրված համաժողովներում:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Ռուսական մաֆիայի առանձնահատկությունները

Երբ իտալացի մաֆիականների համար գլխավոր գործոնը տոհմական կապերն են, ապա նախկին Խորհրդային Միության տարածքում գերիշխում են կազմակերպված հանցախմբերը, որոնցում հաճախ անտեսվում է ազգային պատկանելությունը: Ի տարբերություն իտալական մաֆիայի, որը պաշտոնապես գոյություն ունի արդեն ավելի քան մեկ դար, ռուսականը հազիվ տասը տարվա պատմություն ունի եւ բարգավաճել է հատկապես կոմունիստական վարչակարգի փլուզումից հետո: Բազմաթիվ ռուս գործարարներ օգտվելով նախ գորբաչովյան վերակառուցումից, ապա նաեւ տնտեսության ազատականացումից, 90-ական թթ. սկզբներին սկսեցին զբաղվել պետական ունեցվածքի հափշտակման վրա հիմնված առեւտրով: Այստեղ գլխավորը զենքի արտադրության ոլորտն էր: Բազմաթիվ զինագործարանների տնօրեններ սկսեցին արտասահմանցիներին դոլարներով եւ միջազգային շուկայականից ցածր գներով վաճառել ռուսաստանցի արտադրողներից ռուբլով եւ ցածր գներով գնված հումքը: Կամաց-կամաց հայտնվեցին գործունեության նոր ոլորտներ՝ ոգելից խմիչքների ընդհատակյա առեւտուրը, պոռնկությունը, ծխախոտի եւ ափիոնի առեւտուրը:

Այս ամբողջ գործունեությունը ծավալվեց կաշառակերությունից ստացված հանրային փողերի հաշվին: Ռուսական մաֆիայի պարագլուխները, որոնք վերահսկում են շուրջ 40 հազար ընկերություն եւ սերտ կապեր են հաստատել 2 հազար բանկերի հետ, շուտ հասկացան Եվրոպայում եւ նույնիսկ ԱՄՆ-ում գործունեություն ծավալելու շահավետությունը: Ռուսաստանի ներքգործնախարարության վիճակագրությունը պարզ պատկերացում է տալիս երեւույթի ընդգրկման մասին. միայն 1994 թ. ռուսական մաֆիան երեք տասնյակ երկրներում ներդրել է ավելի քան 50 մլրդ դոլար:

Իսկ Ֆրանսիայի կենտրոնական բանկի տվյալների համաձայն, 1994 թ. Ռուսաստանից Ֆրանսիա փոխադրված ֆոնդերի ծավալը կազմում է 11 մլրդ ֆրանկ: Ֆրանսիացիների մտահոգության պատճառը լոկ այն է, որ ռուսական ներդրումների գործերից միայն վեցն են օրենքի համաձայն արժանացել Ֆրանսիայի դեսական գանձատան վարչության հավանությանը: Դա վկայում է, որ Ռուսաստանից բերված փողերը կասկածելի ծագում ունեն եւ հաճախ պարզապես լվացվել են Ֆրանսիայում: Մի խոսքով, ոգելից խմիչքների, թմրադեղերի, զենքի գաղտնի վաճառքից, ինչպես նաեւ պոռնկությունից ստացվող վիթխարի գումարները Ֆրանսիայում դուրս են մնում վերահսկողությունից: Ռուս մաֆիականները նախընտրում են այս երկրում զբաղվել գլխավորապես մայրաքաղաքի շքեղ թաղամասերի բնակարանների գնումներով: Նրանց ուշադրությունից չի վրիպում նաեւ Ֆրանսիայի միջերկրածովյան ափը: Այստեղ առաջնության դափնին պատկանում է նախկին Խորհրդային Միության փոխնախարարներից մեկին, որն ավելի քան 80 մլն ֆրանկ է ծախսել Անտիբ նավահանգստային քաղաքում երկու առանձնատուն գնելու համար, որից հետո Սեն Լորան դյու Վարում սկսել է զբաղվել անշարժ կայքի առուվաճառքով:

Ռուսական մաֆիայի ներկայացուցիչներին Ֆրանսիայում գրավում է նաեւ ռեստորանային գործը: «Էքսպրես» հանդեսի տվյալների համաձայն, Փարիզի Շանզելիզե գլխավոր պողոտայից ոչ հեռու գտնվող հայտնի ռեստորաններից մեկը վերջերս ռուս տարագիրների է վաճառվել 80 մլն ֆրանկով, ըստ որում այդ գումարի ծագումն անհայտ է:

Եվրոպայում նախկին ռուսաստանցիների մյուս կարեւոր զբաղմունքը արտահանությունն է: Ներկայումս նրանք մեծ քանակությամբ շոկոլադ, ծխախոտ եւ ըմպելիք են արտահանում Վրաստան: Սովորաբար գործարքները իրականացվում են Պանամայում, Շվեյցարիայում եւ Լիխտենշտեյնում հաստատված կեղծ ընկերությունների միջոցով:

Ռուս մաֆիականները հայտնի են իրենց դաժանությամբ: Ծեծը եւ սպանությունները սովորական երեւույթ են: Օրինակ, 1994 թ. նոյեմբերին զանգվածային լրատվության միջոցները հաղորդեցին Փարիզի Մարսո պողոտայում իր բնակարանի առջեւ ռուսական «ոսկե երիտասարդության» ներկայացուցիչներից մեկի՝ Սերգեյ Մաժարովի սպանության մասին: Սպանությունն իրականացրել էին մոսկովյան մաֆիայի 5 վարձու մարդասպաններ, որոնք Փարիզ էին գործուղվել հատկապես այդ նպատակով:

Անհրաժեշտության դեպքում ռուսական մաֆիան կարողանում է բազմացնել ուժերը եւ վերակազմակերպել գործունեությունը: Երբ 1996 թ. սկզբներին Ֆրանսիայի միջերկրածովյան ափի քաղաքներից մեկում, իսկ 1997 թ. մարտի 13-ին Հռոմում ձերբակալվեցին ռուսական մաֆիայի երկու պարագլուխներ Յուրի Եսինը եւ իտալա-լեհական ծագումով Գերմանիայի քաղաքացի, նավատեր Ռիկարդո Ֆանկինին, 1997 թ. ապրիլի 5-ին ռուս մաֆիականները Ամստերդամում հավաքվեցին գագաթաժողովի, որտեղ մշակվեց նոր մարտավարություն:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՇԻՐՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Անգլիայի թմրանյութերի շուկայում իշխում է թուրքական մաֆիան

Անգլիական «Օբսերվեր» հայտնի թերթը վերջերս տպագրած մի հոդվածում մատնանշում է, որ Անգլիայի թմրանյութերի շուկան այժմ ամբողջովին թուրքերի ազդեցության տակ է: Պարզվում է, որ Անգլիայում թմրանյութերի մատակարարությամբ զբաղվող թուրքերը սերտ կապեր ունեն Թուրքիայի ամենահայտնի քաղաքական գործիչների հետ: Թերթի համաձայն, Թուրքիայից Անգլիա ներմուծվող մեծածավալ թմրանյութերի պատճառով Անգլիան «էժան դրախտ» է դարձել: Ըստ «Օբսերվերի», լոնդոնաբնակ թուրքերի կարծիքով, հանցագործությունները կատարում են տեղական եւ թուրքերից կազմված՝ թմրանյութերի առեւտրով զբաղվող ավազակախմբերը: Վերջիններս Լոնդոնում կիրառում են բոլոր այն միջոցները, որոնք նախկինում օգտագործել են Կոլումբիայի մաֆիաները: Ըստ անգլիական կառավարության, թմրանյութերի մատակարարության դեմ հնարավոր պայքարել այն դեպքում, երբ թուրքական կառավարությունը որոշի համագործակցել:

«ԵՐԵՎԱՆ»

Չեչենական հատուկ ջոկատներ

Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովի հրամանագրով՝ կկազմավորվեն զինվորական հատուկ երկու ջոկատներ, որոնցից առաջինի պարտականությունը կլինի Բաքու-Նովոռոսիյսկ նավթամուղի չեչենական հատվածի պաշտպանությունը, իսկ երկրորդը պետք է ազատագրի այլ երկրներում առեւանգված չեչեն քաղաքացիներին: Ինչպես հայտնի է, վերջերս առեւանգումների թիվը ավելացել է հատկապես Չեչնիային սահմանակից Դաղստանում եւ ռուսական հյուսիսային Օսիայում:

Իսրայելի կառավարությունը կասեցրեց հակապաղեստինյան շինարարությունը

28 ՀՈՒԼԻՍ, BBC, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Իսրայելի կառավարությունը ժամանակավորապես կասեցրեց Երուսաղեմի արաբական մասում հրեաների համար կառուցվող 70 նոր տների շինարարությունը, մինչեւ որ կլուծվի այդ հարցի հետ կապված բողոքարկումը: Դա առաջացրեց Պաղեստինի նախագահ Յասեր Արաֆաթի գոհունակությունը եւ ըստ վերջին հաղորդագրությունների, իսրայելցիների եւ պաղեստինցիների փակուղի մտած բանակցությունները կշարունակվեն, երբ կողմերը համաձայն են մի քանի օրից վերսկսել հանձնաժողովների աշխատանքը:

Գնդակահարվել է 9 ույղուր անջատական

ՊԵԿԻՆ, 29 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: ՉԺՀ-ի Սինցզյան-Ույղուրի ինքնավար շրջանում գնդակահարվել է 9 ույղուր անջատական հակակառավարական անկարգություններին մասնակցելու համար, որոնք տարվա սկզբում տեղի են ունեցել այդ հյուսիսարեւմտյան երկրամասում, որտեղ մահմեդականները կազմում են բնակչության գերակշիռ մեծամասնությունը:

«Կուզենայի դարձյալ Ղարաբաղ այցելել»

Հարցազրույց Մարթեն Յորգանցի հետ

– Վերջին անգամ ե՞րբ եք եղել Հայաստանում եւ ի՞նչ նպատակով:

– 1996 թ. ապրիլին: Մտադրվել էի Ղարաբաղ գնալ, քանի որ մի քանի անգամ եղել էի Հայաստանում, բայց Ղարաբաղ չէի գնացել: Առաջին այցելությունս էր: Շատ-շատ լավ էր, սքանչելի: Հինգ համերգ ունեցա եւ ամեն ինչ շատ լավ անցավ: Ես էլ լավ ժամանակ անցկացրի, կարծում եմ իրենք էլ: Դարձյալ կուզեմ գնալ:

– «Ղարաբաղցին» երգեցի՞ք:

– Իհարկե, երգեցի եւ զանազան ուրիշ երգեր նույնպես: Շատ գեղեցիկ վայրեր տեսա, սքանչելի մարդկանց հետ ծանոթացա, շատ դպրոցներ գնացի: Երգեցի թե՛ մեծերի, թե՛ փոքրերի համար: Պարոն Քոչարյանի հետ հանդիպեցի: Վերադարձա Գյումրի եւ ինչպես այնտեղ, այնպես էլ Երեւանի մարզահամերգային համալիրում համերգ ունեցա: Ինձ պարզապես մի բան է անհանգստացնում: Կուզեի, որ Հայաստանի լրագրերում ասվեր այն մասին, որ ես երբեք Հայաստան չեմ գնացել դրամ շահելու նպատակով: Ամեն անգամ Հայաստանում սրտով եւ հոգով ժողովրդիս հետ եմ անցկացրել: Իրենց եմ տվել իմ երգերը, նրանցից էլ ստացել եմ իրենց աշխուժությունը, որպեսզի բերեմ սփյուռքի հայությանը: Բայց այս անգամ Երեւանի համալիրում տհաճ մի դեպք տեղի ունեցավ: Երբ համերգներն ավարտվեցին, ժողովրդի մեծ մասը, հատկապես դպրոցի ուսուցչուհիներ, մոտեցան եւ ասացին. «Պարոն Յորգանց, այս անգամ մենք չկարողացանք բոլոր երեխաներին բերել ձեր համերգներին: Ինչո՞ւ էին տոմսերն այդքան թանկ: Արդյո՞ք դուք եք այդ գումարը պահանջում»: Ես բացատրեցի, որ նույնիսկ մեկ դրամ չեմ պահանջել: Գիտենալով Հայաստանի վիճակը, ինչպե՞ս կարող էի: Ես հասկացա, որ լինի համալիրը, թե մի ուրիշ տեղ, Հայաստանում շատ բան է փոխված: Այդ վայրերում կառավարությունը ողջ իշխանությունը տվել է առանձին անձանց ձեռքը: Ժողովուրդն էլ այդքան դրամ չունի, որ վճարի: Համերգներին կարող են գալ միայն դրամ ունեցողները: Դրա համար էլ ես ինձ շատ-շատ վատ եմ զգում:

– **Իսկ դուք ձեր դժգոհությունը հայտնե՞լ եք համապատասխան մարմիններին:**

– Ժողովուրդը պետք է իմանա, որ համալիրի ղեկավարներն այսօր իրենք են կազմակերպում համերգները: Ես ի՞նչ իրավունք ունեմ ինչ-որ բան ասել իշխանությանը: Ես գալիս եմ, երգում մտածելով, որ լավ գործ արեցի, բայց երբ իմանում եմ, որ իմ մասին մտածում են, թե եկել եմ զուտ դրամ աշխատելու, շատ-շատ վատ եմ զգում եւ վիրավորվում:

– **Դուք հաճախ եք լինում Հայաստանում: Ինչպե՞ս եք գնահատում Հայաստանի վիճակն այսօր:**

– Կարծում եմ, որ այսօր Հայաստանը աշխատում է նմանվել աշխարհի շատ ուրիշ երկրների: Եվրոպական չափանիշներին հասնելու համար տարիներ են պետք: Գուցե տասնհինգ, քսան տարի, չգիտեմ: Ինչ եմ ցանկանում Հայաստանին: Կարծում եմ, որ Հայաստանի ժողովուրդը պետք է սփյուռքահայությանը կամ ցանկացած ուրիշ ժողովրդի վստահություն ներշնչի: Եթե վստահություն եղավ, համոզված եմ, որ շատ գործարար մարդիկ պիտի գան եւ գործեր բացեն Հայաստանում:

– **Ի՞նչ նոր հեռանկարներ ունեք Հայաստան այցելելու համար: Երբ է լինելու մյուս այցը:**

– Կարծում եմ, որ մի քանի տարի չեմ գնա, որպեսզի այս ամենը ժողովուրդը մի քիչ հասկանա: Այլ պայմաններ ստեղծվեն Հայաստանում, որպեսզի ինձ այլեւս այդպիսի հարցեր չտրվեն: Դրանք ինձ անչափ վիրավորեցին: Կարծում եմ, որ մի օր Հայաստանը ոչ թե ինձ, այլ ուրիշ շատ երգիչների պիտի մեծ գումարներ վճարի, որպեսզի գան երգեն: Այդ երգիչները գործի մասին մտածելով պիտի գան: Սա նորմալ երեւույթ է: Մինչեւ այսօր ես կամ ուրիշ երգիչներ այդպիսի բան չենք մտածել եւ մինչեւ այսօր մենք ծառայության ենք եկել Հայաստան:

– **Իսկ փարիզյան հայ համայնքում դուք ինչ-որ ձեւով նպաստո՞ւմ եք Հայաստանի օգնությանը:**

– Ես էլ, ինչպես Փարիզի, Ամերիկայի եւ թե՛ մեկ այլ երկրի հայ համայնքի ներկայացուցիչ մինչեւ վերջ ամեն ինչ արել եմ: Բայց չեմ ուզում, որ Հայաստանը սփյուռքահայությանը ասի, թե իրենց օգնությամբ ինչերի է հասել: Պետք չի բացատրություն տալ:

– **Դուք հայկական քաղաքացիություն ունե՞ք, թե՝ ոչ: Եվ երկքաղաքացիություն խնդրե՞լ եք:**

– Պիտի խնդրեի: Վաղուց կարող էի անել, բայց չարեցի: Դա ինձ համար մեծ պատիվ է: Այսօր կան շատ հայեր, որոնք ամաչում են ասել, որ հայ են: Շատերի համար են դռները փակ: Ինձ նման երգչի համար էլ ֆրանսիական հեռուստատեսությունում, կարող եմ ասել 99 տոկոսով դռները փակ են: Այնպես որ ես ոչինչ չունեմ կորցնելու: Հպարտորեն ասում եմ, որ հայ եմ եւ վերջին ձայնասկավառակիս անունը դրել եմ Earmenien: Եթե ես չասեմ, ուրիշը չասի հայ ենք, այսօր բոլոր հայերն էլ բարդույթներով կապրեն: Հայերը պետք է ամեն տեղ հպարտանան, որովհետեւ մենք շատ սիրված, աշխատասեր եւ զարգացած ժողովուրդ ենք:

– **Իսկ ի՞նչ կասեք ձեր վերջին ձայնասկավառակի մասին:**

– Սա նոր ձայնասկավառակ է, բոլոր երգերը ուրախ են: Աշխատել եմ հայերի, հույների հետ:

– **Հարցազրույցի վերջում ի՞նչ կուզեիք հաղորդել ձեր ունկնդիրներին:**

– Հայ ժողովրդին ես կուզեմ մաղթել երջանիկ, առողջ լինել, կարողանան իրենց երեխաներին առաջվա պես կրթել, դաստիարակել: Ես հասկանում եմ, որ հիմա ծնողների մեծ մասը միայն դրամի մասին է մտածում եւ դա միանգամայն բնական է: Բայց կարծում եմ, որ 12, 15, 18 տարեկան երեխաները այլեւս չեն մտածի միայն առեւտրի մասին, դպրոց կհաճախեն, կրթություն կստանան: Հայաստանին մտավորականներ են հարկավոր:

– **Գիտեմ, որ դուք որդի ունեք: Ի՞նչ եք անում նրա զարգացման համար:**

– Որդիս ապրում է Լոս Անջելեսում եւ ամերիկյան դպրոց է հաճախում, իհարկե, մի քանի տարի հայկական դպրոց հաճախելուց հետո: Շատ լավ հայերեն է խոսում:

Հարցազրույցը վարեց Փարիզում «Գիտություն եւ տեխնիկա» ամսագրի թղթակից ԱՐՄԻՆԵ ԱԶԻԶՅԱՆԸ

Մոսկովյան կինոփառատոնն ուտոպիա՞ է

Օրերս Մոսկվայում բացված 20-րդ միջազգային կինոփառատոնը որն եզրափակվեց հուլիսի 29-ին մոսկովյան կյանքի գլխավոր իրադարձությունն է, բայց, իրոք, միջազգային երեւույթ չէ եւ մակարդակով շատ է զիջում Կաննի կինոփառատոնին: Մոսկվայում այս տարի չկան ոչ փայլուն ֆիլմեր, ոչ էլ կինոաստղեր: Միակ բացառությունը բերեւ Ջինա Լոլոբրիջիդան է, որը կինոարվեստում ներդրած ավանդի համար մրցանակ ստանալով, արդեն վերադարձել է Իտալիա:

Մոսկովյան փառատոնը միշտ սոցիալիստական դեմք է ունեցել, որն անհետացել է սոցիալիզմի անկումից հետո: Գորբաչովյան վերակառուցման տարիներին շատ կինոաստղեր էին գալիս, բայց հիմա կորել է հետաքրքրությունը թե Ռուսաստանի եւ թե փառատոնի հանդեպ: Ընդհանուր անկայուն, հեղհեղուկ վիճակը զգացվում է նույնիսկ ժյուրիի աշխատանքում, որի կազմում դեռեւս փոփոխություններ են տեղի ունենում, մինչդեռ փառատոնի մամլո կենտրոնը գտնվում է «Ռոսսիա» գիշերային ակումբում:

Փառատոնի կազմակերպիչները եւ մասնավորապես դրա նախագահ Սերգեյ Սոլովյովը փորձում են ֆիլմերի բացակայությունը հատուցել զանազան միջոցառումներով: Այսպես, անցյալ երեքշաբթի «Օստանկինոյում» անցկացվեց տեսաարտադրանքի անօրինական պատճենման դեմ ուղղված միջոցառում, որից շատ գոհ մնացին ֆիլմեր արտադրող գլխավոր երկրի՝ ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչները: Այդ օրը բեմ դուրս եկան Ռուսաստանի առաջին հեռուստածրագրի հաղորդավարները եւ էքսկավատորի շերեփի մեջ նետեցին ընդօրինակված տեսաարտադրանքի տեսաերիզներ, փոխարենը ստանալով արտոնագրված մեկական տեսաերիզ եւ շամպայն: Այդպես նրանց օրինակին հետեւեցին հանդիսականները:

Պ. Ք.

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ըստ մշակույթի նախարարի, Հայաստանում կինոն դառնալու է պետական հոգածության առարկա

Հուլիսի 15-ին «Ազգ» օրաթերթը «Հասարակության հումանիզացիան հանցագործության դեմ պայքարելու միջոց» խորագրով հրատարակել է արվեստագիտության թեկնածու Թամար Հովհաննիսյանի եւ կինոգետ, արձակագիր Դավիթ Մուրադյանի զրույցը, որում արծարծված էին հայ կինոյին վերաբերող շարք տագնապալից հարցադրումներ: Արդ, ընթերցողին ենք ներկայացնում Հայաստանի մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար պրն Ա. Սմբատյանի «Նոյյան տապան»-ին հայտնած իր դիրքորոշումը տվյալ ասպարեզի որոշ խնդիրների վերաբերյալ գոհունակությամբ եւ հավատով առ այն, որ պրն նախարարի խոստումները մոտ ապագայում իրականություն կդառնան:

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Կինոն արվեստ է, մրցունակ, որը Երեւանում վերականգնելու համար մոտ օրերս ես հրավիրելու եմ մի քանի սեփականաշնորհված կինոթատրոնների տնօրեններին եւ փորձելու եմ հուշել նրանց, որ լինելով սեփականատեր՝ նրանք կարող են գումարներ վաստակել կինոյի միջոցով», ի պատասխան կինոթատրոնների շենքերի օգտագործման վերաբերյալ «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցի հարցին հայտնեց ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Արմեն Սմբատյանը: Նա նշեց, որ մշակված է ծրագիր, ըստ որի մայրաքաղաքի «Մոսկվա», «Հրազդան», «Պիոներ», «Անի» «Արագած», «Նաիրի», «Այրարատ» կինոթատրոններում նախատեսվում է վերականգնել ֆիլմերի ցուցադրումը: Ըստ նախարարի, եթե յուրաքանչյուր կինոթատրոնում օրական տեղի ունենան 2-3 կինոսեանսներ, պարբերաբար կազմակերպվեն հանդիպումներ ցուցադրվող ֆիլմերի դերակատարների, ռեժիսորների հետ, ձեռնարկվեն այլ միջոցառումներ, ապա այդպիսով կհատուցվեն նաեւ այն ծախսերը, որ արվել են այդ ժապավենները գնելու համար: Գործելու է կինոպրոկատը, իսկ գնվող ֆիլմերի որակը վերահսկելու է նախարարությունը: Պրն Սմբատյանը հույս հայտնեց, որ շուտով Երեւանում էլ, ինչպես շատ առաջատար երկրներում, կինոթատրոնների մոտ հերթեր կառաջանան:

Հայ նկարիչները՝ անձնական ցուցահանդեսում

Իր ծննդյան տարեդարձի օրը գեղեցիկ միջոցառմամբ նշանավորեց բանաստեղծ, գեղանկարիչ, Մշակույթի հայկական ֆոնդի նախագահ Արեւշատ Ավագյանը: Հաճելի անակնկալը հասցեագրված էր արվեստասերներին եւ արվեստագետների մտերիմ շրջանակին: Երկարատեւ վերանորոգումից հետո ի վերջո գեղանկարչի արվեստանոցը վերստին բացեց իր դռները՝ հայ մշակույթի համար դառնալով արվեստի եւս մի ինքնատիպ օջախ: Գեղարվեստի սրահի նկարագրով եւ արվեստանոցի ստեղծագործ շնչով ապրող միջավայրում տեղի ունեցավ Արեւշատ Ավագյանի գեղանկարչական հավաքածուի ցուցահանդեսի բացումը, որն ընդգրկում է յոթանասունից ավելի կտավներ, գրաֆիկական գործեր, մանրաքանդակներ, խեցեղեն: Արդեն դասական համարվող Էդվարդ Իսաբեկյանի, Վրույր Գալստյանի, Արմինե Կալենցի, Աշոտ Հովհաննիսյանի, Հակոբ Գրիգորյանի կտավների կողքին իրենց արժանի տեղն ունեն միջին եւ երիտասարդ սերնդի նկարիչների՝ Վարուժան Վարդանյանի, Սամվել Մարությանի, Ռազմիկ Հաջիկյանի, Համուզի, Խաչիկ Հովհաննիսյանի, Վիլիկ Զաքարյանի, Հրանտ Միրզոյանի, Նորայր Անտոնյանի, Լեւոն Ախայանի, Հարություն Հարությունյանի, Վոլոդյա Մաթեւոսյանի եւ մյուսների բնանկարները, դիմանկարները, նատյուրմորտները: Հեղինակները ժամանակակիցներ են, որոնց հետ արվեստագետը կապված է ընկերական, բարեկամական ջերմ կապերով: Այդ ջերմությունն իր կնիքն է դրել կտավներին, որոնք մեծ մասամբ ընծայագրերով են եւ դրանով իսկ իրենց վերաբերմունքն են ցուցաբերում նրան, ում նվիրում են: Ընծայվող նկարներն իրենց հետ բերում են հույզ, նվիրում, անկեղծանալու, անմիջական դառնալու միկրոմթնոլորտը եւ պայծառ տրամադրություն են սփռում արվեստանոցի սրահներին: Երեսունից ավելի դիմանկարների շարքը տարեցտարի հարստանում է նորերով: Մտերիմ արվեստագետների համար գեղեցիկ ավանդույթ է դարձել Արեւշատի դիմանկարը կերտելը, ընդ որում, ամեն մեկն իր կտավում գտնում է իր պատկերացրած իր մտքում եւ հոգում արդեն իսկ վրձնած կերպարը: Մի կտավում նա ներկայացված է պոետիկ խառնվածքով (Մարտին Պետրոսյան), մյուսում՝ մարտնչող (Կարեն Սմբատյան), փիլիսոփայի (Արկո), կյանքի իրերն ու երեւույթները դիտող, իր սրտի ու մտքի միջով անցկացնող բանաստեղծ-նկարչի կեցվածքով (Արմինե Կալենց, Ռաֆայել Աթոյան, Հենրիկ Սիգրանյան):

ԱՐԵՎՇԱՏ ԱՎԱԳՅԱՆ. ԻՄ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒՆ

«Տասնամյակներ առաջ, գրում է Արեւշատ Ավագյանը՝ «Իմ հավաքածուն» բուկլետում, ճակատագրի բերումով Հայաստան եկած ռուս նկարիչ Իլյա Գրոմովը նկարեց իր դիմանկարը: Այդ դիմանկարը փաստորեն դարձավ այն բնակալը, որի կողքին հայտնվեցին իմ հավաքածուի մաս կազմող նկարները: Երկրորդ նկարն իմ ցանկությամբ նկարեց գեղանկարչության իմ ուսուցիչը՝ Գեւորգ Ոսկանյանը: Նա ինձ նվիրեց «Տեղերի վանքը», որն իմ մանկության ուխտատեղերից մեկն էր: Մի անգամ Հենրիկ Էլիբեկյանն ասաց, որ գնամ իր արվեստանոց՝ դիմանկարս վերցնելու: Պարզվեց, որ արվեստագետն ինձ նկարել է հիշողությամբ: Այսօր արդեն երեք տասնյակից անցնող իմ յուղաներկ դիմանկարների շարքում լավագույններից մեկը Մարտին Պետրոսյանի կտավն է: Դարձյալ հիշողությամբ արված իմ դիմանկարներից մեկը պատկանում է Վարուժան Վարդանյանի վրձնին: Ես բախտ եմ ունեցել բնորդելու Արմինե Կալենցին, Ռաֆայել Աթոյանին, Անատոլի Գրիգորյանին, Սեյրան Խաթլամաջյանին, Արկադի Բաղդասարյանին, Անիտա Առաքելյանին եւ վերջապես Սամվել Մարությանին ու Հենրիկ Վարդենիկցուն: Ես հպարտանում եմ, որ հրաշալի նկարիչ ընկերներ ունեմ, որ հայ մշակույթը հարուստ է զարմանալի ինքնատիպ ու տաղանդավոր նկարիչներով»:

Ցուցահանդեսում ներկայացված յուրաքանչյուր փոքր կամ ծավալուն գեղանկար իր արժանավոր տեղն է գրավել: Իսկ սեփական նկարներին հատկացված նախասրահը հնարավորություն է տալիս ծանոթանալ նրա պատկերավոր, բանաստեղծական ներաշխարհին, յուրօրինակ մտածելակերպին եւ պայծառ տրամադրությամբ ու հոգեւոր լիցքերով հարուստ հրաժեշտ տալ արվեստանոցին:

Թ. Հ.

ԱԶԳ մարզական

ՉԵՄՊԻՈՆՆԵՐԻ ԼԻԳԱ

«Փյունիկը» մարտականորեն է տրամադրված

ՄՏԿ-«Փյունիկ» հանդիպումը Բուդապեշտում այսօր, ժամը 22:30 ռոպեին

Երեկ Հայաստանի չեմպիոն Երեւանի «Փյունիկը» ժամանեց Հունգարիայի մայրաքաղաք Բուդապեշտ: Ուղեւորությունը զարմանալիորեն ծանր ստացվեց: Տղաները «Զվարթնոց» օդանավակայան էին եկել առավոտյան ժամը 8-ին եւ Բուդապեշտ հասան երեկոյան ժամը 8-ին: Բանն այն է, որ թռիչքը ժամը 9-ի փոխարեն կայացավ 12:10 ռոպեին, իսկ «Յակ-40» ինքնաթիռով չարտերային ուղերթով մաքուր թռիչքը կազմեց 6 ժամ. չհաշված Վառնայում 2 ժամ տեւած վայրէջքը: Բուդապեշտում հենց օդանավակայանից «Փյունիկը» մեկնեց ՄՏԿ մարզադաշտ ծանոթանալու խաղադաշտին եւ խաղից առաջ վերջին պարապմունքն անցկացնելու: Թիմին դիմավորողների թվում էր նաեւ ՄՏԿ ակումբի մամուլի ծառայության ղեկավար Անդրաշ Սանդրոն, որի հետ ծանոթացանք դեռեւս Երեւանում կայացած հանդիպման ժամանակ: Նա տեղեկացրեց, որ հունգարական թերթերը գոհունակություն հայտնելով առաջին խաղում ձեռք բերած հաղթանակի համար, միաժամանակ նշել են, որ թիմն իր հնարավորություններից ցածր է հանդես եկել եւ փաստորեն, բախտը բերել է, քանի որ օբյեկտիվորեն առավելությունը Հայաստանի թիմի կողմն էր: Չնայած դառը պարտությանը «Փյունիկը» տրամադրված է մարտականորեն:

Տղաները լավ են հասկանում, որ սա իրենց բացառիկ հնարավորություններից մեկն է մտնելու ֆուտբոլային մեծ ասպարեզ: Ընդհանուր տրամադրությունը բարձր է եւ յուրաքանչյուրը մտածում է միայն հաղթանակի մասին: Կարծում եմ, հետաքրքիր պայքար է լինելու: Խաղադաշտը հիանալի վիճակում է, իսկ եղանակն էլ՝ իսկական ֆուտբոլային:

ՄՏԿ-ն երեւանյան խաղից հետո երկրորդ հանդիպումն է անցկացրել Հունգարիայի նոր մեկնարկած առաջնությունում եւ 4–1 հաշվով հաղթելով «Կիշպեշտ-Հոնվեդին», 6 միավորով ստանձնել է առաջատարի դերը: Ավելացնեմ, որ հաղթանակի դեպքում «Փյունիկ» ակումբի ղեկավարությունը խոշոր դրամական պարգեւ է խոստացել ֆուտբոլիստներին: Հանդիպումը սկսվելու է տեղի ժամանակով ժամը 20:30-ին: Նախատեսվում է երկրորդ կեսին ռադիոռեպորտաժ Հայաստանի ազգային ռադիոյով, որը եթեր դուրս է տրվի ժամը 23:30-ին:

«Փյունիկը» Բուդապեշտ է ժամանել 16 ֆուտբոլիստներով. դարպասապահներ՝ Արմեն Ավագյան, Կարեն Բաքայան, պաշտպաններ՝ Հայկ Գեւորգյան, Արամայիս Տոնոյան, Սարգիս Հովսեփյան, Արթուր Մկրտչյան, կիսապաշտպաններ՝ Վարդան Մինասյան, Սուրեն Չախալյան, Արմեն Սանամյան, Սեյրան Պողոսյան, Համլետ Մխիթարյան, Ռոմիկ Խաչատրյան, հարձակվողներ՝ Արմեն Շահգելդյան, Արսեն Ավետիսյան, Վարազդատ Ավետիսյան, Գեղամ Հովհաննիսյան:

Որակազրկման պատճառով դեռեւս երկու խաղ դուրս է բաց թողնի Վարդան Խաչատրյանը, իսկ բուլղարացի դարպասապահ Գեորգի Սավով-Անտոնովը վերադարձել է Վառնայի «Սպարտակ»:

Եվ այսպես, այսօր եվրոպական երկրների չեմպիոնների գավաթի խաղարկության որակավորման առաջին փուլի պատասխան հանդիպումը կանցկացնեն Հունգարիայի չեմպիոն Բուդապեշտի ՄՏԿ-ն եւ Հայաստանի չեմպիոն Երեւանի «Փյունիկը»: Հաջողություն ենք մաղթում մեր թիմին:

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Հատուկ «Ազգի» համար
Բուդապեշտ

Հայաստանի շախմատիստները՝ Եվրագավաթի խաղարկությունում

Մեր երկրի բոլոր վեց առաջատար գրոսմայստերները՝ Վլադիմիր Հակոբյանը, Ռաֆայել Վահանյանը, Սմբատ Լպուտյանը, Արշակ Անաստասյանը, Աշոտ Անաստասյանը, Արտաշես Մինասյանը, Արշակ Պետրոսյանը պատրաստվում են «Հայաստան-Դինամո» թիմի կազմում հանդես գալ սեպտեմբերի 26–28-ը Երեւանում անցկացվելիք եվրոպական չեմպիոնների գավաթի խաղարկության նախնական փուլում: Այս մասին ՖԻԴԵ-ի ուղարկած ֆաքսում տեղեկացրեց Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիան:

«Հայաստան-Դինամոյի» ելույթը հովանավորում է Հայաստանի ազգային անվտանգության եւ ներքին գործերի նախարարությունը:

Երեւանյան մրցաշարում մեր երկիրը ներկայացնող մյուս թիմը Հայաստանի ակումբային առաջնության հաղթող «Երեւան-ՖԻՄԱ»-ն է, որը համարյա ամբողջովին կազմված է ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի շախմատի բաժանմունքի այժմյան եւ նախկին ուսանողներից: Թիմում հայտագրված են, մասնավորապես, միջազգային վարպետներ Վիգեն Միրումյանը, Մելիքսեթ Խաչիյանը, Արա Մինասյանը, Կարեն Ասրյանը, Արսեն Եղիազարյանը, Աշոտ Նադանյանը, Լեւոն Արոնյանը: Ճիշտ է, Ասրյանը եւ Արոնյանը, հավանաբար, հնարավորություն չեն ունենա հանդես գալու եվրագավաթի նախնական փուլում, քանի որ նույն օրերին նրանք պատրաստվում են խաղալ Երեւանում անցկացվելիք մեկ այլ խոշորագույն մրցաշարում՝ համաշխարհային պատանեկան առաջնությունում:

Վիճակահանության համաձայն, «Հայաստան-Դինամոն» առաջին փուլում կմրցի հարավսլավական «Եղինստվո»-ի, իսկ «Երեւան-ՖԻՄԱ»-ն՝ վրացական «Նոնա» թիմերի հետ:

Այս չորս ակումբներից բացի, երեւանյան փնջում հանդես կգան նաեւ Հունգարիայի, Ուկրաինայի, Թուրքիայի եւ Իսրայելի չեմպիոնները: Ի դեպ, վերջիններիս մասնակցությունը պարզ դարձավ միայն երեկ, եվրագավաթի տնօրինությունը Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիային տեղեկացրեց, որ Իսրայելի թիմը փոխարինում է ավելի վաղ նշված Լիտվայի ներկայացուցչին:

Երեւանյան փունջը, անկասկած, նախնական յոթ ենթախմբերի մեջ ուժեղագույններից մեկն է, քանի որ մասնակից համարյա բոլոր երկրները շախմատային ուժեղ ավանդույթների համբավ ունեն: Դա ենթադրում է բացառիկ ուժեղ մրցակցություն, քանի որ ութ ակումբներից միայն մեկը իրավունք կստանա մասնակցելու եզրափակիչին, որը նախատեսվում է անցկացնել նոյեմբերի վերջերին, Կազանում, եվրոպական գավաթի անցյալ տարվա հաղթող թիմի հայրենիքում:

Գ. Հ.

«Հոլիֆիլդի ականջը»՝ քաղցրավենիք

Ամերիկացի ձեռնարկատերերը եւս մեկ անգամ դրսեւորեցին իրենց հնարամտությունը: Պատմության մեջ մտած Թայսոն-Հոլիֆիլդ վերջին մենամարտից հետո, երբ «երկաթե» Մայքը ատամներով վնասեց մրցակցի ականջը, ամերիկացի գործարարները սկսեցին արտադրել այսպես կոչված «Հոլիֆիլդի մեծացրած ականջներ» շոկոլադը: Էվանդերի քաղցր ականջները արտադրության առաջին իսկ օրից հաճույքով գնում եւ համտեսում են ոչ միայն բռնցքամարտի սիրահարները:

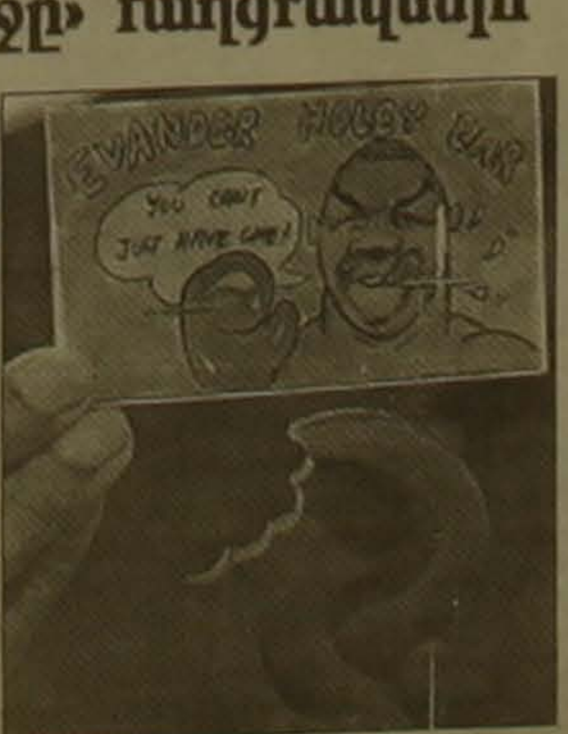

Ուլրիխին ցնծությամբ դիմավորեցին

Ինչպես ազգային հերոսի դիմավորեցին իրենց հայրենակցին տասնյակ հազարավոր գերմանացի մարզասերներ: «Տուր դը Ֆրանս» հեծանվավազքի հաղթող 23-ամյա Յան Ուլրիխն ասաց, որ իր համար կարեւորը 10-րդ լեռնային փուլն էր, որում վերջնականապես հավատաց սեփական ուժերին:

Դոնգը թարմացրեց համաշխարհային ռեկորդը

Կուբացի մարզուհի Դեբուրան Դոնգը համաշխարհային ռեկորդ սահմանեց ջրի տակ 20 կգ-ոց ծանրությամբ սուզվելում: Նա հասավ 90 մետրին հավասար խորքային նիշին: Դոնգը 5 մետրով բարելավեց իր իսկ նվաճումը, որը սահմանել էր 1995 թ. նոյեմբերին:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Օդեսա. Հայ շախմատային կոմպոզիտորի հաջողությունը

Օդեսայում ավարտված շախմատային կոմպոզիցիայի միջազգային փառատոնում մեծ հաջողության հասավ երեւանցի էտյուդիստ, Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի կոմպոզիցիայի հանձնաժողովի նախագահ Համլետ Ամիրյանը: Թեմատիկ էտյուդների կազմման մրցույթում Ամիրյանը գրավեց առաջին տեղը եւ արժանացավ ոսկե մեդալի: Եւ մեկ՝ հատուկ, մրցանակ հայ շախմատային կոմպոզիտորը ստացավ, այսպես կոչված, «ազատ» էտյուդային մրցույթում:

Գ. Հ.

Հայ բադմինտոնիստներն ընդգրկվեցին համաշխարհային աստիճանակարգում

Աշխարհի վերջին առաջնությունից հետո բադմինտոնի միջազգային ֆեդերացիան հրապարակել է մրցույթի լավագույն մարզիկների աստիճանակարգը, որում առաջին անգամ ընդգրկվել են նաեւ հայ բադմինտոնիստները: Տղամարդկանց ցուցակում Հայկ Միսակյանը զբաղեցնում է 452-րդ հորիզոնականը, իսկ կանանց ուրակավորման աղյուսակում Արփինե Հայրապետյանը 300-րդն է: Միաժամանակ նշվում է նաեւ հայկական զույգերի գրաված տեղերը: Այսպես, Հայկ Միսակյան–Արսեն Խաչատրյան զույգը տեղ է գրավել 229-րդ հորիզոնականին, Արփինե Հայրապետյան–Ալվարդ Հովսեփյան երկյակը՝ 180-ին: Խառը զույգերում 180-րդ տեղն է գրավում Արսեն Խաչատրյան–Ալվարդ Հովսեփյան երկյակը: Սպորտ վարչության լրատվական ծառայությունից հայտնում են, որ ուրակավորման ցուցակում ընդգրկվելը թույլ է տալիս հայ մարզիկներին պայքարել 2000 թվին Սիդնեյում կայանալիք ամառային օլիմպիական խաղերի ուղեգրի համար:

Դեմիրյանի հաջողությունը չկրկնվեց

Թբիլիսիում եռամյա ընդմիջումից հետո անցկացվեց ձյուդոյի 25-րդ ավանդական միջազգային մրցաշար, որին մասնակցեցին 16 երկրների 152 մարզիկներ, որոնց թվում եվրոպայի եւ աշխարհի, օլիմպիական խաղերի չեմպիոններ: Հարկ է նշել, որ 1982 թվին անցկացված անդրանիկ մրցաշարում ԽՍՀՄ հավաքականի կազմում հաղթող էր դարձել վանաձորցի Կարապետ Դեմիրյանը (60 կգ): Այս անգամ Հայաստանի հավաքականը առաջին անգամ մասնակցեց մրցաշարին: Հաստկապես հաջող հանդես եկան 78 կգ քաշային կարգում մրցող Հարություն Ղարիբյանը եւ Արսեն Գեւորգյանը, որոնք տանելով երկուական հաղթանակ՝ բաժանեցին 7–8-րդ տեղերը, հայտնեցին սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

Ռոնալդոն վերջապես «Ինտերում» է

Բրազիլացի հարձակվող Ռոնալդոն առաջին մարզումն անցկացրեց նոր թիմի կազմում: Միլանի «Ինտերնացիոնալեի» երկրպագուները ցնծում են. 1996 թ. աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստը բոլոր վեճերից եւ բանբասանքներից հետո, կապված «Բարսելոնից» տեղափոխման հետ, վերջապես հայտնվեց իտալական ակումբի մարզումային ճամբարում: Եռիտասարդ հարձակվողը երկու ակումբների միջեւ կնքած պայմանագրից հետո դարձավ աշխարհի ամենաթանկարժեք ֆուտբոլիստը: Այնպես որ, եկող մրցաշրջանում Ռոնալդոն կաշխատի չհիասթափեցնել միլանյան ակումբի խաղացողներին եւ համակիրներին:

Իսկ մինչ այդ պարզ դարձավ, որ բրազիլացի ֆուտբոլիստը, որ կիրակի օրը առաջին անգամ խաղադաշտ դուրս եկավ «Ինտերի» կազմում, չի մասնակցի այսօր կայանալիք ընկերական հանդիպմանը անգլիական «Մանչեսթեր Յունայթեդի» դեմ: Ռոնալդոն կխաղա օգոստոսի 5-ին «Բոլոնիայի» դեմ, իսկ այնուհետ Բրազիլիայի հավաքականի կազմում մրցաշրջագայության կմեկնի Ասիա:

Վնասվածքները Բերգերին չեն խանգարում

«Բենետոն-Ռենո» թիմում հանդես եկող ավստրիացի վարորդ Գերհարդ Բերգերը հաղթեց «Ֆորմուլա-1» դասի մեքենաների ավտոարշավի աշխարհի առաջնության 10-րդ փուլում, որն անցկացվեց Գերմանիայի Հոկենհայմ քաղաքում: Սա ավստրիացու առաջին մեկնարկն էր «Ֆ-1»-ից երկարաժամկետ բացակայությունից՝ հետո՝ կապված վիրահատության հետ: Բերգերը հիանալի օգտագործեց իր մեկնարկային դիրքը եւ առաջ բաց չթողեց ոչ Շումախերին, ոչ Ֆիզիկելլային: Արշավի ընթացքում դրությունը գործնականում չէր փոխվում, բացառությամբ լիցքավորման պահերի, երբ Բերգերը փոքր ժամանակով առաջատարությունը զիջում էր իտալացի Ֆիզիկելլային: Թեեւ շուտով պայքարից իտալացու մեքենայի անիվը եւ նա դուրս մնաց պայքարից: Ավաղ Շումախերի մեքենան վերջնագծից 3 շրջան առաջ փաստորեն մնաց առանց բենզինի, սակայն չնայած լիցքավորման եւ ռիսկը արդարացավ՝ նա վերջնագիծը հատեց երկրորդը: Երրորդ տեղը գրավեց ֆինն Միկա Հակինենը: Ընդհանուր հաշվարկում առաջատար Միխայել Շումախերը 10 միավորով հասցրեց առավելությունը հիմնական մրցակցի՝ կանադացի Ժակ Վիլնյովի նկատմամբ, որն այս փուլում մրցումից դուրս թռավ եւ վերջնագծին չհասավ:

Իտալացի Ալեքս Զանարդին շարունակում է «Ինդի» դասի ավտոմեքենաների աշխարհի առաջնության հերթական փուլը եւ առաջատար դարձավ մրցումների ընդհանուր հաշվարկում:

ԱԶԳ

Օրվա հեռագիր

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ղարաբաղի հարցը՝ բանակցությունների առանցք

Սկիզբը էջ 1

Հինգշաբթի օրը Հեյդար Ալիեւը կսկսի իր առանձնահանդիպումները ԱՄՆ-ի պաշտպանության, էներգետիկայի եւ առեւտրի նախարարների հետ: Իսկ ուրբաթ օրը Ադրբեջանի նախագահը Սպիտակ տանը կհանդիպի նախագահ Քլինթոնի հետ: Նույն օրը նա առանձին հանդիպում կունենա նաեւ ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի հետ: Այդ ընթացքում Հեյդար Ալիեւը կհանդիպի նաեւ ամերիկյան միջազգային բանկային գործերի ներկայացուցիչներին, նավթային ընկերությունների գործադիր կառավարիչների եւ այլ գործարարների հետ: Այսօր ամերիկահայ համայնքը բողոքի ցույց է անցկացնելու Վաշինգտոնում: Ամերիկահայերի կարծիքով, Ալիեւի այցելության համար վճարել է նավթային լոբբին, այլապես նրան ոչ ոք չէր հրավիրի Վաշինգտոն: Ամերիկայի մի շարք մեկնաբանների մտահոգում է այն հանգամանքը, որ Քլինթոնի վարչակազմի նման մոտեցումը տնտեսական շահը վեր է դասում այդ տարածաշրջանում ունեցած ամերիկյան բոլոր ավանդական նպատակներից, այդ թվում նաեւ մարդու իրավունքների պաշտպանությունից: Հաֆիզ Ռասիզադեն՝ Ադրբեջանի դեսպանը Վաշինգտոնում, նույնպես ընդունում է, որ առանց նավթի Ադրբեջանն այդքան ուշադրության չէր արժանանա: Սակայն Սպիտակ տան պաշտոնյաները նշում են, թե կասպյան նավթն ամերիկա-ադրբեջանական բանակցությունների օրակարգի միայն մեկ հարցն է: 2 կողմերն, ըստ Սպիտակ տան, կքննարկեն նաեւ համագործակցության այլ խնդիրներ, այդ թվում անվտանգության բնագավառում: Ըստ Սպիտակ տան մի պաշտոնյայի, նախագահ Քլինթոնը ուղղակի հրապուրվել է Լեռնային Ղարաբաղի կարգավորման հարցով: Այդ խնդիրը բանակցությունների օրակարգի առանցքն է: Սպիտակ տան այս պաշտոնյան հայտնեց «Ազատություն» ռադիոկայանին, թե Ղարաբաղի հարցում այժմ որեւէ դիվանագիտական ճեղքում չի լինի: Սակայն առաջընթաց ակնկալվում է: Իսկ նախագահ Ալիեւն այսօր հայտարարեց, թե իր պաշտոնական այս այցը «կդառնա երկու երկրների հարաբերությունների զարգացման գործում մի նոր փուլ»:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Թուրքիա-Բուլղարիա ռազմական համաձայնագիր

29 ՀՈՒԼԻՍ. «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ». VOA: Բուլղարիայի նախագահ Պետր Ստոյանովն այսօր շարունակեց իր 3-օրյա այցը Թուրքիա: Այդ ընթացքում թուրք եւ բուլղարացի պաշտոնական անձինք ստորագրեցին ռազմական համագործակցության մասին համաձայնագիր: Համաձայնագրի ստորագրման արարողության ժամանակ Բուլղարիայի զինված ուժերի հրամանատարական անձնակազմի ղեկավարն ասաց, թե այս համաձայնագիրը կօգնի զարգացնելու երկկողմանի հարաբերությունները: Նա շեշտեց նաեւ, որ Թուրքիան աջակցում է Բուլղարիային ՆԱՏՕ մուտք գործելու ջանքերում: Թուրքական զինված ուժերի հրամանատարական անձնակազմի ղեկավար Իսմայիլ Հաքքը Քարադային ասաց, թե 2 կողմերը կնվազեցնեն ընդհանուր սահմանի երկայնքով տեղակայված զորքերի թիվը՝ ելնելով փոխվստահության փաստից: Ստոյանովն Անկարա է ժամանել երեկ եւ հանդիպում ունեցել Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելի հետ: Դեմիրելը Ստոյանովին խոստացավ հանել Բուլղարիայի անունը մահմեդականներին հալածող երկրների ցուցակից: Հիշեցնենք, որ 1986 թ.-ին կոմունիստական Բուլղարիայի այն ժամանակվա ղեկավար Տոդոր Ժիվկովը Բուլղարիայում բնակվող շուրջ 1 մլն թուրքերին վերջնագիր էր ներկայացրել կամ հրաժարվել իսլամից, կամ էլ հեռանալ երկրից, ինչի համար էլ «Իսլամական համաժողով» կազմակերպությունը Բուլղարիայի անունը մտցրել էր «սեւ ցուցակի» մեջ: Պետր Ստոյանովը այսօր հանդես կգա Թուրքիայի խորհրդարանում:

1996 թ. ապրիլին Պորտ Արթուրում զինված հանցագործը կրակ բացեց անցորդների վրա՝ սպանելով 35 մարդու: Դա պատճառ դարձավ Ավստրալիայի կառավարության անցյալ ամսվա այն ծրագրի մեկնարկին, ըստ որի պետությունը բնակչությունից պարտավորվեց ետ գնել օրինականորեն ձեռք բերված ինքնաձիգները: Միայն անցած ամսվա ընթացքում 470 հազար միավոր ինքնաձիգ է հանձնվել պետությանը, փոխարենը բնակչությանը տրվել է 180 մլն դոլարի փոխհատուցում:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Զորյան հաստատությունը ձեռք բերեց ցեղասպանության մասին նոր արխիվ

ԵՐԵՎԱՆ, 29 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Լոս Անջելեսի Զորյան հաստատությունը ձեռք է բերել «Ռոյալ ընդ Լիս Քլոուլինգ» արխիվային հավաքածուն, որը մինչ այդ անհայտ է եղել եւ առնչվում է հայոց ցեղասպանությանը՝ ընդգրկելով 1868-1908 թթ.-ի հրապարակումները, տեղեկացնում է «Կալիֆոռնիա կուրիեր» շաբաթաթերթը: Արխիվը պարունակում է 10000 ամսագրային էջ, 500 տպագիր լուսանկար եւ 400 նեգատիվ: «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը հաղորդել է, որ այս պատմական արխիվի համար Զորյան հաստատությունը վճարել է 100 հազ. դոլար:

Վանում ուրարտական շրջանի մեհյան է հայտնաբերվել

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 29 ՀՈՒԼԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ստամբուլի «Մարմարան» հաղորդում է, որ պրոֆ. Ալթան Չիլինգիրօղլուի գլխավորությամբ գիտական մի խմբի կողմից Վանի Այանիս անունը կրող բերդում կայացած պեղումների ընթացքում հայտնաբերվել է ուրարտական շրջանի մի մեհյան: Չիլինգիրօղլուն հայտնել է, որ այդ մեհյանի ամբողջական ուսումնասիրությունից հետո կպարզվեն Ուրարտական թագավորության վերջին հիսուն տարիների մանրամասնությունները: Գիտնականն ավելացրել է, որ այդ պեղումները ձգձգվել են անբավարար ֆինանսավորման պատճառով:

Երեւան. Առողջապահության փոխնախարարը հրաժարական տվեց

Հուլիսի 28-ին առողջապահության փոխնախարար Ավես Գրիգորյանը ՀՀ վարչապետին է դիմել հրաժարականի խնդրանքով: Նախկինում ԱԺ առողջապահության եւ սոցիալական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ (ՀՀՇ վարչության անդամ), մասնագիտությամբ ֆիզիկոս Ավես Գրիգորյանը շուրջ մեկ տարի առողջապահության նախարարի տեղակալն է բարեփոխումների գծով: Նրա ղեկավարած տնտեսագիտական վարչության եւ բարեփոխումների, ներդրման ու մոնիտորինգի բաժնի ուժերով մշակվել է առողջապահության բնագավառի բարեփոխումների ծրագիրը, որը գործածության մեջ է դրվել այս տարվա հուլիսի 1-ից: Մեզ հասած տեղեկությունների համաձայն, պրն Ա. Գրիգորյանը հրաժարականի դիմումը գրել է՝ «ելնելով ստեղծված իրադրությունից»: Նախարար Գագիկ Ստամբոլցյանը փոխնախարարին պահելու ակտիվ փորձեր չի ձեռնարկել:

Հրաժարականի խնդրանքը ՀՀ վարչապետի կողմից դեռեւս բավարարված չէ:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Վրաստանի ներքգործնախարարը մաֆիայի գործակի՞ց

ԹԲԻԼԻՍԻ, 29 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակից Չիխովանին հաղորդում է, որ Ազգային ժողովրդավարական կուսակցության ղեկավար Սարիշվիլի-Ճանտուրիան նախագահ Է. Շեւարդնաձեին է հանձնել փաստաթղթեր, որոնք հաստատում են ներքգործնախարար Թարգամաձեի կապը ծխախոտի մաֆիայի հետ: Իր հերթին նախարարը հայտարարել է, թե Վրաստանի իրադրությունն ապակայունացնելու նպատակով որոշ երկրների հատուկ ծառայություններ երկու միլիոն դոլար են հատկացրել: Այդ գումարն արդեն սկսել է գործել: Նրա ասելով, ինքն էլ է պատրաստ հրապարակել փաստաթղթեր, որոնք հասարակայնությանը հնարավորություն կտան հասկանալու, թե ով իրենից ինչ է ներկայացնում: Սարիշվիլի-Ճանտուրիայի հայտարարության համաձայն, Ղվիրայայի, Թարգամաձեի, Նադիբաիձեի հասցեին ուղղված իր ելույթները թելադրված են սոսկ միայն Աբխազիայում ռազմական գործողությունների հրահրում թույլ չտալու մտադրությամբ: Վրաստանի նախագահը օլիմպիական հանգստությամբ է նայում իր աչքերի առջեւ ծավալվող փոխադարձ մեղադրանքների այդ այնքան էլ ոչ հաճելի տեսարանին: Տեղի ունեցածին գնահատական տալու խնդրանքներին ի պատասխան նա հայտարարում է. «Ես դրա ժամանակը չունեմ, չէ որ ես աշխատում եմ»:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, Փ. Բյուզանդի 1, բն. 12 (վերնիսաժի հարեւանությամբ):

Հեռախոս՝ 52-67-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը՝ 10-16, 58 33 26 ժամը՝ 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք՝ 300 քառ մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զրաշաս 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

Ուշադրություն
«Հայկական ավիաուղիներ»
ավիաընկերությունը
ամեն երեքշաբթի
իրականացնում է չվերթ
Երեւան-Տաշքենդ-Երեւան

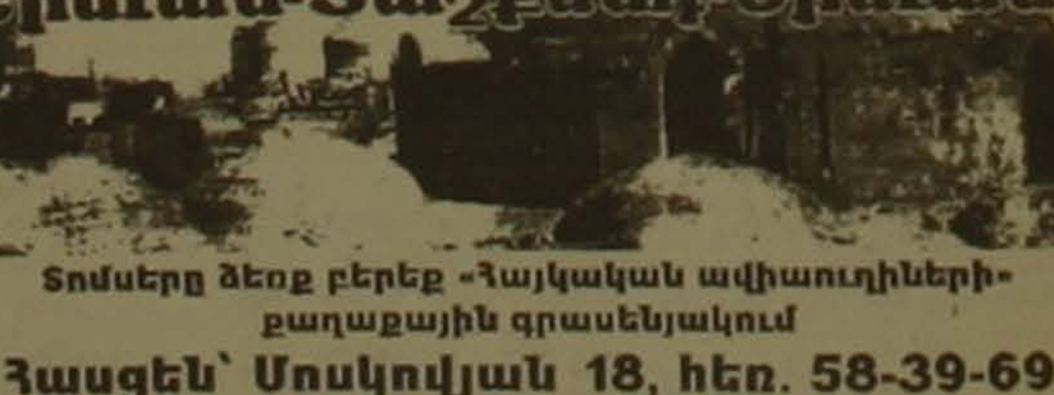

Տոմսերը ձեռք բերեք «Հայկական ավիաուղիների» քաղաքային գրասենյակում
Հասցեն՝ Մոսկովյան 18, հեռ. 58-39-69

Ուշադրություն
«Հայկական ավիաուղիներ»
ավիաընկերությունը
իրականացնում է չվերթ
Երեւան-Օդեսա-Երեւան
ամեն հինգշաբթի
Տոմսերը ձեռք բերեք «Հայկական ավիաուղիների» քաղաքային գրասենյակում
Հասցեն՝ Մոսկովյան 18, հեռ. 58-39-69

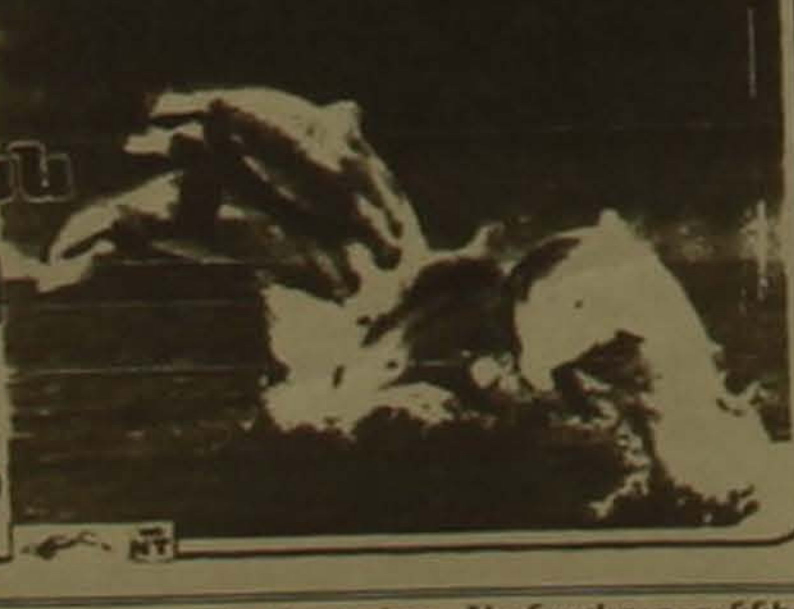

Ուզո՞ւմ եք հասնել նույնպիսի արդյունքների:
Անհապաղ զանգահարեք
28-56-57,
ժամը 16-22-ը:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով: 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2 Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 630 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 29. 07. 1997 Գինը՝ 100 դրամ